
LES SULUDO EN NOMBRE DE LA
ORDEN. TANTO AMO EL P. BULÁNYI,
AGRADECIDO POR SU TESTIMONIO
ESCOLAPIO Y SU VISIÓN DE IGLESIA
Y MISIÓN. SEGUIMOS NECESITANDO
HOMBRES COMO ÉL.

A REND NEVÉBEN ÜDVÖZLÖM AZ
ÜNNEPRE EGYBEGYŰLTEKET.
NAGYON SZERETEM BULÁNYI ATYÁT,
HÁLÁS VAGYOK PIARISTA
TANÚSÁGTÉTELÉÉRT ÉS AZ
EGYHÁZRÓL, VALAMINT A
KÜLDETÉSRŐL ALKOTOTT
LÁTÁSMÓDJÁÉRT. TOVÁBBRA IS
SZÜKSÉGÜNK VAN OLYAN
EMBEREKRE, MINT AMILYEN Ő.

*(PEDRO AGUADO CUESTA GENERÁIS ATYA,
A PIARISTA REND EGYETEMES ELŐLJÁRÓJA.)*

KOINONIA

XXVI. évfolyam 2. szám 2019. február

Király I.: Bulányi Atya, kincset talált ember	3990
Csiky L.: Közös vonások...	3993
Végh V.: Hivatás és feladat...	3999
Máté-Tóth A.: Bulányi György hitfogalmáról	4003
Urbán J.: Homília...	4006
Faragóné B. M.: Gyurka bácsi egyik álma...	4010
Bóta Zs.: - Benyhe B.: Boldog mondások...	4011
Szűcs G.: Bokorünnep	4013
Végh Gy.: BOKKE	4013
Kószeginé R. M.: Cigány testvéreinkről	4014
Kovács L.: Emléktáblaavatás	4016
Bajnok D.: Emléktáblaavatás	4016
Bókay L.: „Keressétek az Isten Országát!”	4017
Bulányi Gy.: Fatimai Hiszekegy	4019

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért,
mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

KIRÁLY IGNÁCZ

BULÁNYI ATYA, A KINCSET TALÁLT EMBER...

Bev. Kincsnek valami nagy értékűt mondunk. Egy érték szemlélet alapján megfogalmazott érték sorrendben a csúcst jelenti. Jézus az Isten Országá szerint ezt a csúcst mondja menyegzőnek, lakomának, paradicsomnak, Életnek, hajléknak, drágagyöngynek... Kincsnek.

Hogyan talált erre a kincsre Bulányi atya, a mi Gyurka bácsink? Nem belébotlott, mint szerencsés megtaláló, hanem kimunkálta belőle és általa a történelmi helyzet, a családi és személyes kapcsolatai

és személyiségének sajátosságai. Hogyan épült bele életébe és segítségével a mi életünkbe ez a kincs? Nem formális tekintélyi alapon, nem az engedelmisség hagyományos szemléletéből, hanem a személyes és egyéni felelősségre épülő, Jézus Istenére, Gyurka bácsira és egymásra figyelő lelkiismereteink szabad döntése alapján. Ezekről szóló gondolataim magukon hordozzák azt a személyes szeretetből fakadó elfogultságot és azt a kritikus tárgyilagosságot, melyet a 41 éves testvérbarátság, a lelki apa-fió kapcsolat jelent, annak minden örömeivel és nehézségeivel.

1./ Istenkapcsolat kincse.

a./ Imaélet. Gyurka bácsi nem volt istenélményekkel teli misztikus, nem élte és nem tanította célként az imádkozást. Piarista kisdíakként „elandalított a vallásosság”-írja (Önélet 43). Istenélménynek vallja, mikor a beöltözés előtti lelkigyakorlaton elhatározza: „Soha az életben többé ki nem akarom nyitni a számat” (Önélet36). Ebből a nagy elhatározásból majd annyi marad, hogy a leányoktól való önvédelmében az öt év egyetem alatt hölgyekkel beszélgetést soha nem kezdeményez. Misztikus élmények nélkül is imádkozó ember. Túl a kötelező és katolikus szerzetesi imákon, miként Jézus is, minden nagy döntését, probléma megoldását imában igyekszik tisztázni. Például mikor a Bokor egyre fokozódó egyházi ellehetetlenülése és küldetésbeli elbizonytalanodása nyomasztóvá vált, 1972-ben Alsószentivánba megy Dombi Feri bácsi plébániájára, ahol három napig teljes egyedüllétet, teljes csendet megvalósítva imádkozik, gondolkodik. Ennek gyümölcse az általunk ma is imádkozott Fatimai hiszekegy és a ma is a Bokor ima életét meghatározó Lélekvaró elmélkedések, melyeket évente százegynéhányan írunk. Kincset talált az imában, az istenkapcsolat eszközének kincsét. Az ima eszköz volt számára az Istennek tetszeni akarás útján és számomra is azzá lett. Mondhatom talán úgy is, hogy a Bokor számára is azzá lett, hiszen mi idősebbek mély lelki élményként emlékezhetünk a nagycsütörtöki egész éjszakai virrasztásainkra, lelkigyakorlatos szentségimádásainkra...

b./ Vallási élet. Beleszületett egy magyar jobbágyi és sváb gyökerű kismesesi családba, ahol megtapasztalója, szemtanúja lehetett apja megtérésének. Ez a megtérés mély nyomot hagyott benne. Kisfiúként ő nem autósat, nem katonásdit játszott, hanem paposkodott. No, nem lebegett szentként a föld felett. Atyai dorgálások és atyai pofonok terelték a kötelességteljesítésre és így nevelődött a teljesítmény központúságra. Amikor majd

tanulmányi sikereket ér el, visszaigazolódnak számára a kemény elvárások, legalábbis akkor még, és utána sok éven keresztül szóba áll az atyai pofonok lehetőségével a szeretettörvényen belül. Természetes út vezetett számára a piarista iskolához és a rendhez. Kincset talált az ottani fegyelemben és a magas követelményekben. Talán nem tiszteletlenség mondanom, hogy a piaristáknál megtalálta az apai szigor kegyes változatát. Ez a vallási és szerzetesi élet alapozza meg Gyurka bácsiban a Bokor, Egyházat megújítani akaró célkitűzését. Ezt konkretizálja majd 45-ben a horvát jezsuitával való találkozása. Akit, amit nagyon szeretünk, annak Istennek tetszőbbé segítségét fontosnak tartjuk. Gyurka bácsi erre alkalmas felnőtt keresztényeket akart nevelni, akik „nem hordják mások zsebében a lelkiismeretüket”. Sem a püspökében, sem a Bulányiában...

Ez a teljesítményközpontúság sok gondot okozott, mikor már nagyobb létszámú kisközösség volt Gyurka bácsi körül. Úgy akarta átadni nekünk az elsősorban önmaga felé támasztott magas követelményeket, hogy mi is tegyük ugyanolyan magasra a mércénket. A szónak, az érveknek olyan rengeteg időt, energiát szánt, hogy muszáj volt valahogy dűlőre vinnünk vele a dolgokat. Például, a kincset talált ember keménységével egy évig érvelt, míg elfogadtatta velünk, hogy kell a Bokorban a képviselői rendszer (1973-74). Csak az érvek hatották meg. Ezzel a rámenős, érvekre épülő hozzá állással nyert meg sokunkat és távolított el magától sokakat. Egyik eltávolodó mondta neki: „Bened az ügy megette az embert.” Sokunkban viszont ez erőforrás lett, mert együtt működve megismerhettük és megszerethettük benne az embert. Megilletődve hallottuk az elmarasztalásnak szánt mondatot a kollaboráns Lékai bíborostól: „Maguk olyan erősen képviselik a szeretetet, hogy az már eretnokség.” Az ez irányú radikalizmus kincse vállalható volt számunkra.

c./ Szellemisség kincse. Gyurka bácsit legerősebben meghatározó kincs a szellemisség. 2005-ben azt írja, hogy „Felfedeztem az evangéliumot. Amit most 87. évemben mondok, az már 1949-ben kész volt” (Önéletírás 47.old.). Annyi pontosítás azonban indokolt, hogy ezt folyamatában kell érteni. A kommunista diktatúra erőszakra épülő rendszerében kincset talált Gyurka bácsi az erőszakmentesség jézusi tanításában, 49-ben. De már a negyvenes évek elején, a KALOT-vezető jezsuita Nagy Töhötöm forradalmár Jézus-képénél többet mondott számára a mélyen tisztelt és szeretett piarista Nagypapa (Zimányi

igazgató úr) szelíd Jézus képe (Önélet. (79.o.). Az erdélyi regös körúton már 41-ben vállalja a cserkészek vádját: „A tanár úr nem magyar!” Ugyanis a tanár úr nem akar oláh vérben gázoló magyar diadalt. Ez az evangéliumi szellemi folyamat majd a hatvanas években, a KIO (Keressétek az Isten Országát) megírásával teljesebb ki, mikor az egész, Jézus ajkára adott anyag alapján eljut a szeretet Isten fogalmához, a hármasság eszményéhez, az adás, szolgálat és békeségteremtés szellemi kincséhez. Tudni kell azonban, hogy ehhez a hatalmas szellemi munkához kellett az a motiváció, hogy „Kinek a katonája vagyok én?” A Vatikán és a magyar ateista-kommunista kormány részleges megegyezésével Gyurka bácsiban összeomlik eddigi életének, törekvésének, áldozatvállalásának értelme (1964). Mi értelme volt az üldöztetésben a Jóisten becsületéért, az Egyháza megmentéséért és megújulásáért küzdeni? Hiszen a kommunista üldöztetés után jött a kollaboráns hierarchikus, főpapi üldöztetés. Istenem, mennyire szenvedett emiatt! Kincset talált ember kellett, hogy legyen Gyurka bácsi, hogy olyan kemény fegyellemmel el tudta viselni mindhalálig, hogy az egyházmegújításra áldozott életét és életművét leeretnekezték, integrálhatatlannak bélyegezték azok, akiket így, vagy úgy szolgává tett az ateista hatalom.

Alapfogalmunkká tette Gyurka bácsi a metanoiát, a tudatátalakítást. Ami a fejünkben, az a szívünkben és olyan lesz az életalakításunk is. Rendetlen fejből születnek a rendetlen életek. Tehát minőségi szellemi életre kell törekednünk. Tanítványokként kezdünk, hogy magunk is tanítókká váljunk. Jézusi tájékozódású tanítványokból Jézusi tájékozódásra segítő tanítókká kell lennünk. Az evangéliumok Jézusa, a történeti Jézus az igazodási pont. Gyurka bácsi kincset talált és igyekezett bennünket is rávenni először a kincskeresésre, majd a megtalálás örömeire. Emlékszem, Halászelken a kisközösségben velünk állította össze a Merre menjek hittankönyv fejezeteihez feltett kérdéseket és mi lelkesen az együtt munkálkodás-alkotás örömeivel dolgoztunk... Pár hónap múlva megtudtuk, hogy a hittankönyv már akkor készen volt, de jó pedagógusként együtt működésre nevelt. Nem a megtévesztés sértődöttsége, hanem a keresés nagy öröme maradt meg bennünk! Számomra nem volt terhes a szöveg és fogalom elemző munka, mert magaménak élhettem meg a kutatás örömeit és az eredmény örömeit is. Erre épülően számomra nem volt megemészthetetlen a KIO. Igaz, hogy aki ezen a folyamaton nem ment végig, annak előszörre a legolvasmányosabbat, a KIO IV. kötetét

ajánlottam, Jézus életét. Lehet mondani, hogy egy piarista tanártól ez a szellemi erős hangsúly természetes. Igen, alapvetően a fejekben lévő rend határozza meg az életet és nem csupán karakter, nem a történelmi helyzet, nem rendi hovatartozás. Minden szellemi összevisszaság és elsekélyesedés ugyanis magában hordozza az áramlatoknak való kiszolgáltatottság, sodrotság veszélyét. Ma is tudjuk, hogy nem mindenki alkalmas tanárkodásra. De azt is tudjuk, hogy a tanítóvá levés jézusi formája nem tanárkodás, hanem valami egészen más: egy értékszemplélet fejlődőképes tovább adását jelenti szóval, példával, tettekkel és tapasztalatok megosztásával. Erre mindenki képessé válhat, ha akar. Gyurka bácsi határozott ebben: „Tanulás-tanítás nélkül nincs Isten Ország...nincs apostolkodás.” (Napló IV/106.o.).

2./ Emberi kapcsolatok kincse. Mindannyian hosszú listát tudunk mondani arról, hogy kik is hatottak ránk életünk jobbra levési törekvése során. Gyurka bácsi listája is hosszú: Börzsei Márton és Juhász Miklós, Kolakovits és Mindszenty... és talán ott vagyunk a sor végén mi is, akikkel intenzív kapcsolatban volt.

a./ Kisközösségi kincsek. Gyurka bácsi Jézus formai örökségének vallotta a kisközösséget. Így is állt hozzá. Mikor kiszabadulása után újra nekibátorodott, személyi kapcsolataiból ismét kisközösségeket szeretett egybe, bennünket, a Bokor 2. generációját. A kincs ebben az volt, hogy személyes testvéri kapcsolatok jöttek létre és sokszor barátságok is. Isten Országáa kisközösségi építésének szándéka adta a radikális céltudatosságot. „Nincs időm, sem kedvem Bokron kívüli barátságokra” - írja Gyurka bácsi (Önélet 47). A kisközösségi imák mélysége bepillantást engedett és enged belső küzdelmeinkbe és örömeinkbe. A megszavazott témáról folytatott gondolatcsere ránevelt a fegyelmezett vitakultúrára, mert azt mondtuk, hogy körünkben nem illik összevissza beszélni, mert akkor nem jutunk semmire. Jó példa volt a közösségvezető Gyurka bácsi, aki kívárta a sorát a körben, legfeljebb arcjátéka, fintorai mutatták, hogy milyen nehéz betartania a hozzászólás fegyelmét. Csakis ezzel az önfegyellemmel lehet úgy közösségi életet élnünk, hogy ne vágjunk egymás szavába, hogy ne beszéljünk el egymás mellett, hogy előbbre jussunk az adott témában.

Emberhalásszá tette Gyurka bácsit a megtalált jézusi kincs. Amivel tele van az ember feje és szíve, arról nem lehet hallgatni, azt közkinccsé kell tenni. Ezt az

egészséges emberi hozzá állást gyengítheti a szerénykedés, az alázatosság. Ugyanakkor erősítheti is az egymást megajándékozni akarás lelkiülete: ami engem boldogít, hátha a másikat is boldogítja majd. Nem beszélve arról, hogy ez Jézus határozott kívánsága az őt követni akaróktól. Biztattuk is erre az apostolkodásra egymást erősen. Egyéni adottságokra hivatkozó („nem vagyok én ilyenre alkalmas”) és a szerénységet erre is kiterjesztő hátrítások ellenére vannak kisközösségeink, melyek megújulási készségük esetén jó folytatói lesznek Jézus formai örökségének.

b./ Családi kincsek. Sajátos a helyzet. Egy szinte nazirnak mondható vándortanító Jézus nyomán, egy coelebs szerzetes paptanár kincset találásából hogyan születnek normális családok? Ott kezdődik, hogy Jézus is, Bulányi atya is családba született. Küldetésük és egyéni döntésük alapján nem lettek családalapítók. Ha vérségi kötelékük gátolta küldetésüket, keményen helyre tették a rokoni kapcsolataikat. Gyurka bácsi fiatalon így sóhajt: „Csak meg ne rontson a testem, vagy a szeretet szüleim iránt!” (Önélet 41). Messze van még ekkor az evangélium Jézusának szeretet fogalmától. Mikor oda eljut, világos lesz számára Jézus életigenlő tanítása. Meg is szenved ebből is adódóan a coelibátusi fogalmát. Úgy megtalálni egy kincset, hogy mások élnek meg, nem csekély önfegyelmet feltételez. Erőt abból merít, hogy „valakinek tartania kell a zászlót” - mondja, vagyis amely kincstre, és ahogyan rátette az életét, az ezt követeli tőle. Emlékszem anyukájának, Gizi néninek csendesen, de határozottan mondott sokkoló véleményére: „Ha egy pap megnősül, inkább haljon meg.” Megindultan gondolok arra, hogy mindezek ellenére mikor az én pap, vagy papa belső harcomat Gyurka bácsi megtudta, akkor nem a coelibátus és a papi élet szépségeinek sokszor ismételt kifejtésével reagált, hanem azzal, hogy közösen kerestük, hogy mit akarhat velem a Jóisten. Döntésemet elfogadta és római rendezését elősegítette. Az életigenlő jézusi szemlélet gyümölcseként, a szentháromságos Isten szeretetének földi lenyomataként értelmezte a házasságot és annak kiteljesedését, a családot. Számunkra ennek megtapasztalását jelentette az a sok segítség, biztatás, méltatás, mellyel átlagosnál nagyobb létszámú családunkhoz viszonyult. Egyik gyermekünknek így dedikálta könyvét: „Nagyapai szeretettel, Gyb.”. Tény, hogy nincs nép családok nélkül, nincs Isten Országá családok nélkül. Így ír erről: „A Bokor nem célebsz, hanem házassághangsúlyú. A hangsúly sohasem jelent

kizárólagosságot, csak hangsúlyt.” (Örököljük. 244). Tehát a Bokorban otthont találhatnak a nem házasságban élők, a nem családosak is.

Bef. Gyurka bácsi így vall a kincset talált ember küldetéséről: „Ha Isten szeretetre teremtette az embert akkor a szeretet a földön lehetséges. Akkor a szeretet nem utópia. Akkor, aki szeretetet énekel, az elpídiát énekel. Az egyetlen érdemes éneket. Amely röviden csak ennyi: jónak kell lennünk.” (Örököljük 248).

CSIKY LAJOS

KÖZÖS VONÁSOK GYURKA BÁCSI ÉS FERENC PÁPA EGYHÁZMEGÚJÍTÓ TÖREKVÉSEIBEN

Bevezetés

Egy születésnapját ünneplőnek talán az a legnagyobb ajándék, ha láthatja, hogy életműve (amit meglátott, s amire az életét rátette) folytatódik, megvalósul. 1998-as interjújában Gyurka bácsi arról álmodott, hogy a hierarchia nem üldözi, és II. János Pál, Magyarországon járván meglátogatja, és testvérként kérdezi meg tőle: „hiszed ezt?” – és eszmét cserélnek a radikális Krisztus-követésről. Ilyennek képzelte a jövő Egyházát, ahol igazi párbeszéd lehetséges. Abban a rövid időben, ami a rendelkezésemre áll, először a Gyurka bácsi által megálmodott egyházképet szeretném röviden felvázolni, majd azt vizsgálnám, hogyan gondolta és próbálta az akkori egyházat erre a képre formálni. A második részben Ferenc pápa egyházképet és hangsúlytevéseit vázolnám fel, kiemelve a közös vonásokat. Mindkét esetben, szűkebb értelemben a katolikus Egyházzal lesz szó, de valójában a Krisztus-követők szélesebb közösségére irányulnak gondolataink.

A/ Gyurka bácsi

1. **Személye:** leszögezhetjük, hogy piarista szerzetesként, a katolikus Egyház elkötelezett papja volt. Egész életében harcolt az általa meglátott jézusi igazságokért, de mindig meg akart maradni az egyházon belül, és ezt a törekvését haláláig megőrizte, itt halt meg rendtársai között. A szovjet megszállást követően, hivatalos egyházi támogatással kezdte meg Kolakovics páter biztatására a kisközösségek szervezését, belátva, hogy ez a jövő, a megmaradás útja. Ezt a pártállam életfogytiglani börtönnel jutalmazta. Kiszabadulása után az evangéliumok, s elsősorban a Jézus ajkára adott mondatok alapos analízise kapcsán próbálta

megfogalmazni az egyházzal azt, amit Jézustól szándékoltnak gondolt. Ezt a „Keressétek az Isten országát” című ötkötetes munkája befejező részében találjuk.

2. **Időbeli Isten Országá:** Gyurka bácsi a *Szentháromság, mint szeretet-közösség* életéből indul ki. Nagyon leegyszerűsítve: A Szentháromság az Isten országa *időtlen* közösségének az élete – a *szeretet*. A Fiún keresztül kapcsolatba lép az idővel, a teremtménnyel, és létrehoz egy időbeli szeretet-vonatkozású egységet-közösséget. A Szentháromságnak ez az időbeli földi mása (lenyomata) az Ország, amelyet a Fiú fel akart építeni a világ színterén – bennünk. Ez a Gyülekezet-ország, melyet Péterre épített. (Péter biztosítja a közösségek egységének szervezési-szervezeti feltételét.) Ennek az országnak alapvetően az a dolga, hogy viszontszeresse Jézust, de ez éppen abban áll, hogy továbbvigye a Föld határáig azt, amit Jézus elsődlegesen Péterrel és a Tizenkettővel kezdett: az időtlen szeretet átültetését az időbe. Jézus a Lélek erejében egyetlen aktussal zárja be az időtlen és az időbeli Ország szeretetkörét. az Isten nem kíván semmi mást a maga számára az embertől, csak emberszeretetet. Istent szeretni és embert szeretni nem két magatartás, hanem csupán egyetlen "érem" két oldala. Hol van ez az "Isten népe", amelyet e könyv lapjain emlegetsz? "A Holdban?" - kérdezték egy ízben tőle. Ezt válaszolta: könyvem nem tényleges teljesítményeinkről, hanem Jézus felénk irányuló elvárásairól akar képet rajzolni. Ugyanez a helyzet, amikor könyve "Pétert" emleget. Nem a pápák tényleges történelmi szerepét összesíti, hanem arról a szerepről szól, amelyet a Messiás koncepciója kölcsönöz "Péternek".

3. **Hibák, amelyek félrevitték Jézus szándékát:**
(Konstantini fordulat)

- a) **A magatartásbeli azonosság zárójelbe kerül:** A konstantini fordulat mind a mai napig alapvetően meghatározza a keresztény tudatot, s ami a mai napig távolabbi alapja a Messiás és a mi mai tudatunk közti feszültségnek. Útja volt a keresztény tudatnak Konstantinig, de itt valami új kezdődött. A jézusi "dikaiosüné" („istenek-tetszés” elindul az Imperium Romanum jusztíciája (igazságosság, tisztesség, jogszerűség) felé; s a "dikaiosüné"-től különvált "agapé" pedig hovatovább egész tartalmával elindul a normatúljelítésnek minősülés irányában. És egyértelműen lehetségessé és megengedetté vált a fizikai erőalkalmazás a keresztény számára. Vágni lehetett Istennek tetszően a pogányokat, az eretnekeket ... és a keresztényeket is. Egész népeket lehetett szerezni uralkodók révén és

hadseregek kiirtása útján - Jézus számára. Létrejött a Trón és Oltár szövetsége, ahogyan megvolt az idők kezdetétől vagy a kultúrák létrejöttétől kezdve mindenkoron. Megszűnik alapelvárás lenni a Jézussal való magatartásbeli azonosság, az általa hozott szeretet-eszmény (adás, szolgálat, szelidség) megélése. Lehet a keresztény uralkodó, vagyont-halmozó és fegyverforgató.

- b) **Péter-tiszt abszolútizálása:** Jézus megjövendöli Péter háromszoros tagadását, és hozzáteszi: „valamikor megtérve megerősíted testvéreidet”. Háromszor megkérdezi: szereti-e Őt? Az emberi gyengeség tudata és a feltétlen szeretet adja alapfeltételét a jézusi válaszban említett legeltetésnek. Nyoma sincs viszont az Újszövetségben annak, hogy Szikla voltára hivatkozva a helyes látás és magatartás megfellebbezhetetlen birtokosának vallotta volna magát (többen kérdőre vonják). Az I. Vatikáni Zsinat megállapításaiban tetőpontig ért egy, a negyedik században és Ágoston hatására is elindult szemlélet és gyakorlat, amelyről maga VI. Pál pápa vallotta: "Teljesen tudatában vagyunk annak, hogy a Pápa jelenti a legnagyobb akadályt az ökumenizmus útján" (1967).
- c) **Prófétai szerepkör összezsugorodása:** A Cézárral kötött alkunak volt egy mellékkövetkezménye, amely biztosította az alku folytán kialakult tudat stabilitását. Elhalt vagy legalábbis összezsugorodott az Isten Országában mérhetetlen fontosságú és éppen ezért az Ószövetségben nagyon is virágzó prófétai küldetés. Az Ószövetségben is kettéfűrészelték a prófétát, de csak a testét. A sírját legalább díszítették; valahogy kettéfűrészelve is a Szövetséghez tartozott. Az Újszövetségen viszont úrrá lett a Cézár tekintélye. Nemcsak a testét fűrészelték ketté a prófétának, a lelkét is. Az engedelmesség erényének mindenek felettivé tevésével eretnekké vagy elnémítottá lett az is, aki csak prófeta akart lenni. Ahhoz, hogy ténylegesen túljussunk a konstantini fordulat teremtette korszakon, alapvetően szükséges a prófétaság rehabilitálása.
- d) **Vezetésért felelős papi nép és vezetésből kizárt nép megosztottsága (szakadék):** A pap a mai közgondolkodásban: nőtlen férfi (diszkriminatív és kontraszelektív), teológia a szakmája, papság a munkaviszonya, felülről behelyezett vezető (függő viszony), így nincs megfelelő rétegződés az egyházban: elsősorban ő az evangélium hirdetője.
- e) **Szerető Atya helyett Mindenható Uralkodó:** Isten sem uralkodik (Ágoston találta ki). Isten nem ismer „-archiát” (uralkodást) – hierarchiát sem! Inkább a „pándúlia”, a mindenkit szolgálni akarás

jellemzi. „Él és szeret záradék” használata kialakul.

4. Strukturális tisztázás: elsősorban az „Egyházrend” dolgozat alapján.

a) Egyházjog helyett egyházrend: Ennek a szeretetrendnek feltétlen elemei:

- jézusi: Sentháromságból való
- szeretet: negatív: kiváltságra nem törekvés: nincs kiközösítés, valós tekintély kell, minden embernek biztosítani akarjuk, amit a magunk számára emberi igénynek tartunk (szolgálat << uralkodás, adás >> vevés, békességteremtés <>erőalkalmazás)
- közösségi: kifejezett cél az emberiség egyesítése a szeretetben (közösség-vállalás a közösségekkel, Péter utóddal, Istennel).
- autonóm (pluralitás igénye, „szeress, és tégy, amit akarsz”). Alternatív egyházrendek, szakadások alakultak ki, pedig Jézus egyháza identitásához elegendő a feltétlen feltételek. Többet kívánni meg bármely közösségtől, ellentétben van a jézusival.

b) Pap-fogalom tisztázása: Senki sem pap (Jézus nem beszél tanítványával kapcsolatban papokról) – mindenki pap (hivatásunk mindnyájunknak ugyanaz):

c) Kisközösség modellű egyházrend: 10-12 fős kisközösségekből, és azok vezetőiből piramis-szerűen felépülő modell. (A Katolikus Egyházban álma szerint 9, egymásra épülő szinten, világméretben megvalósítható lenne). A legalsó szintet leszámítva általában két kisközösségben élve: felvevő és tápláló közösség, kivéve a felső szinteken), mindezt a család, munkaviszony és „barátkozás” harmóniájában. Ez akár hivatal nélkül is funkcionál, csak közösségi kassa kell (nincs hivatalnok-eltartás). Biztosítja az állandó zsinatban éleést. Rátermettek gazdagon tagolt szolgáló rétege tevékenykedik (akik választással kerülnek a közösség élére, és felhatalmazást kaphatnak a szentség-kiszolgáltatásra is). Így nem manipulálható, biztosítja a személyes kibontakozást.

5. Gyakorlati megvalósítás Gyurka bácsi életében és a Bokorban:

- kisközösségi modell megvalósítása kicsiben, ahol a szellemi töltekezés fontos („4-5 magyar összehajol”)
- apostolkodási (közösségépítési) hangsúly tudatosulása és próbálkozás
- pap és nem-pap közötti különbség minimalizálása
- jézusi magatartásbeli azonosság megélése (adás terén: rászorulók támogatása itthon és Harmadik Világban; erőszakmentesség terén: katonaságmegtagadás, Taszári békemenet, Natóba belépés ellen; élet tisztelete: halálbüntetés elleni

kiállítás, nagycsaládos élet példa; üldöztetés vállalása)

- orthodoxiával szemben az orthopraxis kiemelése, szabad gondolkodás, lelkiismeret „saját zsebben”, csak „közös nevező”! Álmodom az Egyházról (interjú, 1998): „Az uralkodó, gazdag, fegyvert használó Jézus-tanítvány ellentmondás! ... A misztériumokról tanúságot tenni üres és értelmetlen, ha mindezek nem a jézusi magatartás lételméleti hordozóiként jelennek meg a világ szemében!”
- átrendeződéssel (Nem önkényesen akarja az átalakulást. nem hágya át a jelenlegi egyházrendet, azonosul tehát az egyházfegyvelemmel, de gondolkodva azon, hogy milyenre kellene lecserélni a jelenlegi egyházrendet.) Elgondolása szerint nem kell engedetlennek válni az egyházban a megvalósításhoz! S egyúttal lehetővé teszi a keresztény egységet!

6. Mit várt Gyurka bácsi a pápától?

- Péter primátusának értelme csak az evangélium primátusának a szolgálatában állhat. Van Jézustól akart Péter-tiszt, és ennek a tisztnek a feladata éppen az, hogy a szeretet erejében szolgálja az összes keresztények látható egységét. Ez a szolgálat nyilvánvalóan kizár mindenféle önkényt és uralkodást. Mivel a testvérek szolgálja, az a feladata, hogy segítsen megszülni a testvérekkel együtt az evangéliumnak a változó korokat és helyzeteket figyelembe vevő olyan újraértelmezését és újrafogalmazását, amelyet magukévá tudnak tenni azok a "presbitertársak", (1Pét 5,1) akik hozzá hasonlóan bírják Isten népe különböző kisebb és nagyobb egységeinek a bizalmát. Péter akkor tudja hordozni a jézusi szándékokat, hogyha érti az evangéliumi szolgálat két alapvető következményét is: a) ha gyakorolja a mindenkinek mindent-adást anyagiakban, szellemiekben, megbecsülésben egyaránt; b) s ha jellemzi az ellenséget-nemismerés, a mindenkit, a vele szemben ellenségeskedőket is átölelni akaró szeretet. Péternek tehát szolgálnia, adnia kell, s békességre törekvőnek kell lennie, és hordoznia kell az ezekkel együtt járó kicsiséget, szegénységet és üldözöttséget. Az egész keresztény világ Róma püspöke felé néz, s tőle várja, hogy eljusson a jézusi szándékok magasára.
- Péternek értenie kell belülről azt a történelmi múltat, amely azzá formálta Isten népét, ami; s akinek tudnia kell, hogy ez a múlt olyan előfeltevéseket teremt a rábízott nép tudatában, amelyeket nem vehet hallatlanra. Péternek értenie kell, hogy Isten népének teljesítőképesége eltéphetetlen kapcsolatban van az idáig olyanná, amilyenné formálódott emberi tudatával, és hogy

csak olyan utakon vezetheti, amelyeken az jární tud.

B/ Ferenc pápa

1. Személye: Meghatározó, hogy Argentínából jön. Népszerűsége egyre nagyobb a haladó hívők és a még nem hívők körében, míg az egyházon belüli konzervatívok modernizmussal, sőt eretnekséggel vádolják (Támadói egyúttal a zsinatot is támadják). Sokan azt várták megválasztásától, hogy a II. Vatikáni Zsinat reformjait a maga teljességében valósítsa meg, elsősorban a Kúria területén, változtasson a római centralizmuson, mindezt az előző két pápa alatt eltitkolt és botrányos tények terhe alatt. 2015-ben, a családszinódus után a 13 tiltakozó bíboros levelére válaszul 300 teológus írt támogató levelet Brazíliából, egy nagy nemzetközi teológiai kongresszusról: „inkább szeretettel, mint kánonjoggal kormányozza az egyházat. Ahol a hatalom áll az előtérben, eltűnik a szeretet, és kialszik az irgalmasság” „A katolikus egyház ma a Harmadik Világ egyháza”, mivel a híveknek csak 25%-a európai. Egyesek „marxista pápának” titulálják, a migráns-kérdésben képviselt álláspontja idehaza és máshol is megosztja az embereket. Éles kijelentései sokszor megütközést keltenek. De nézzük meg, hogy mi az az eszmény, ami minden szava és tette mögül felsejlik.

2. Egyházképének forrásai:

- **A II. Vatikáni zsinat:** A katolikus egyház tudatosan vállalkozott önmaga megújítására, több mint ötven éve néz szembe ezzel a kihívással, és azzal, hogy lassan halad előre az úton. A II. Vatikáni Zsinat „az Egyház zsinata volt az Egyházzól”. Az Egyház Isten népe: előbb beszél a zsinat a megkereszteltek azonos küldetéséről, közös részesedéséről Krisztus papságából. Amikor az egyház az önmaga megújítására irányuló törekvéseket, a közösség, a kollegialitás, az ökumené, a vallásközi párbeszéd, az inkulturáció, az új evangelizáció fontosságát hangsúlyozza, VI. Pál pápa gondolataihoz nyúl vissza. Ferenc pápa *Evangelii gaudium*-ában rátalálunk a *Populorum progressio*, a népek fejlődéséről szóló enciklika, illetve az *Evangelii nuntiandi*, az evangelizációról szóló apostoli buzdítás gondolataira. VI. Pál megfogalmazza az egyház önértelmezését: nem egy statikusan felemelt, tüntető jel, hanem egy dinamikus, párbeszédre valósság. Az 1985-ös rendkívüli szinóduson (ahol a zsinati egyháztant foglalták össze) Ferenc pápának rendkívüli szerepe volt abban, hogy megvalósuljon VI. Pálnak az a gondolata, hogy az egyház – kilépve intézményes keretei közül – váljon üzenetté. VI. Pál pápaságától kezdve az egyház tudatára ébredt annak, hogy a valóság nemcsak egy kezelendő probléma, hanem

olyan élettér, ahol a megtestesülésnek újra és újra le kell játszódnia. Az egyház minden korban újjászületik: ez veszélyekkel jár, de – ahogyan Ferenc pápa egyik kedves hasonlatában fogalmaz – ha az egyház nem lép ki, akkor nem éri ugyan baleset, viszont megöregszik és megbetegszik.

- **Romano Guardini**t mesterének tekinti (disszertációt kezdett róla), világnézet vízióját (Weltanschauung) a magáénak vallja: a kereszténység maga Jézus krisztus, Jézus miatt cselekszünk, és feléje megyünk. A világot a keresztények menthetik meg, ha igazán hiteles keresztények, ha Krisztus él bennük.

- Walter Kasper szerepe is meghatározó az egyházzal való gondolkodásában, aki a „**Kommunió-egyház**tan” megfogalmazója a „communio” – azaz a *szeretetközösség eszméjével* (öt kérte fel a Családszinódusra az elvált újraraházasodottokról szóló téma vezetésére), A *communio kommunikációt* is jelent: *Egyházon belül, keresztényekkel, nagy vallásokkal, nem hívőkkel, a modern világgal.* Különbséget tenni a **Tradíció** és a hagyományok között! Ferenc pápa a „kommunió egyháztan”-nak a konkrét formáját fogalmazza meg: Az Egyház Isten vándorló népe, Isten nagy családja, amely nyitott a párbeszédre, nyitott mindenki felé, mindenkinek hirdeti az üdvösség örömhírét, Isten irgalmas szeretetét. Ehhez az egyházi közösségnek, minden egyes személynek meg kell térnie, kilépnie zárt világából, és elmenni a végső határokig, a szegények oldalán állni, az igazság hirdetése mellett a társadalmi igazságosságért és felszabadításért is küzdeni. (Megválasztása utáni első Úrangyala után idézett Kasper „Irgalmasság” című könyvéből).

- Ferenc pápa egyházképét **szinodális (szün-hodos = közös út)** egyházképnek is nevezhetjük: együtt-haladó, elkísérő egyház. A befogadó, megértő, és irgalmat közvetítő egyházzól és az irgalom Istenéről beszél: az egyház Jézusa és az evangélium Jézusa feszültségben áll. Jézus közösséget alapított, ami intézményesült. Hatalmas érték, de megmerevedett, betokosodott.

- **1964-es „Katakomba-szerződés”:** Ferenc pápa szemléletének egyik fontos forrása, a szegénységben elkötelezett egyház jelentős dokumentuma, amihez ő maga is csatlakozott. 40 püspök, a római Domitilla katakombában összegyűlve, az oltáron aláírt egy 13 pontból álló dokumentumot, melyben önként kötelezte magát és tett fogadalmat arra, hogy a zsinat befejezése után, hazájába visszatérve az *evangélium és az ősegyház szellemiségének* megfelelően él, és látja el püspöki szolgálatát. Vállalták, hogy osztoznak a hívek többségét kitevő szegények sorsában, például a lakás, az étkezés, az öltözködés és a tömegközlekedési eszközök igénybevétele tekintetében. A püspöki „hivatal” jelvényeit sem drága fémekből, hanem olcsó anyagokból készítetik; elutasítják a hatalmat kifejező

hagyományos megszólításokat, lemondanak mindenféle vagyronról. Nagy súlyt fektetnek a társadalmi igazságosság megvalósulásának elősegítésére nemzeti és nemzetközi területen egyaránt. Nagyobb szerepet juttatnak az egyszerű híveknek (laikusoknak), fontosnak tartják a püspökök kollegialitását és a nyitottságot minden egyháztag és a másvallásúak felé egyaránt.

3. Egyház-megújítási lépései:

- **Az eddigi kevert istenkép helyett Isten legalapvetőbb tulajdonságának, az irgalmasságnak** hirdetése, szinte minden erre vezethető vissza beszédeiben. Megválasztása után hamarosan meghirdette az Irgalmasság Rendkívüli Szentévé.

- **Szegényeket szolgáló szegény egyház az álma!** Elsődleges teológiai kategória a szegényekkel törődés! Kiállás a hajléktalanok, menekültek, a társadalom peremén élők mellett. Gyakorlatilag rehabilitálja a felszabadítás teológiáját (nem az erőszakét): nagy lépés Romero vértanú (!) szentté-avatása. „Ahhoz, hogy az egyház a világ sebeit begyógyítsa, a teológiának egyfajta „tábori kórházzá” kell lennie, ahol az irgalmasság nemcsak lelkipásztori magatartás, hanem az evangélium lényege”. Egyszerű szerzetesként él, a pápai lakosztály üres! Óriási üzenet!

„Tanúságtétel a szegénység szelleme. Nem nyomorúság, hanem a boldogság lelke: „Mindenki tartson lelkiismeretvizsgálatot: Hogyan állok a szegénységgel?” Amit a szegénynek adsz, nem a magadéból adod, csak azt adod vissza, ami az övé (Ambrus). „Az élet értékes kincs, de csak akkor fedezzük fel, ha odaajándékozunk másoknak” (twitter). Friss példa: Karácsonyra a hajléktalanoknak a Szent Péter téren orvosi rendelőt nyit, a már meglévő hajléktalanszálló és tisztálkodási hely mellé.

- **Emberiség léptékű osztozás** (már VI. Pál is). „Azt birtoklom ténylegesen, amit oda tudok adni”. *Mindenki feladata a strukturális igazságtalanság elleni küzdelem* (nem csak a politikusoké és a vezetőké! Bogota-i beszéd), Nemet mond a kirekesztő gazdagságra, a közömbösség globalizációjára, a pénz bálványozására, a túlzott fogyasztásra, a konzumizmusra. Migránskérdés is a szociális tanítás keretébe állítandó: elsősorban a gyökereket kell gyógyítani (a háborús konfliktusok okait, az igazságtalanságot kell felszámolni, szegény népek fejlődését elősegíteni, küzdeni a környezetszennyezés ellen). Evangéliumi alapon, de józanul befogadópárti: 2018. január 1-jére, a béke világnapjára írt üzenetének címe: „*A migránsok és a menekültek: békét kereső nők és férfiak*”. Irgalmas lélekkel fogadjuk be mindazokat, akik a háborúk vagy az éhség elől menekülnek, vagy azért kényszerülnek elhagyni otthonaikat, mert ott megkülönböztetés, üldöztetés,

szegénység és környezeti pusztítás az osztályrészük. (...) A bölcsesség erényével az országokat irányító személyek képesek irányítani e befogadást, a segélyezést, a védelmet, az integrációt „az igazságosan értelmezett közjó keretei között, hogy lehetővé tegyék e beilleszkedést” (vö. XXIII. János, *Pacem in terris*, 57.). E személyeknek fontos felelőssége van a saját közösségeik felé, amelyek számára az igazságos jogokat és a harmonikus fejlődést biztosítani kell, hogy ne legyenek olyanok, mint a balga építő. (...) Azok azonban, akik a félelmet szítják a migránsokkal szemben, esetleg politikai okokból, ahelyett, hogy a békét építenék, az erőszak, a faji megkülönböztetés és az idegengyűlölet magvait hintik el. 2018. január 14-re, a Migránsok és Menekültek Világnapjára írta: „Az Átfogó Emberi Fejlődés Előmozdításának Dikasztériumán belül egy különleges tagozatot (Migránsokkal és Menekültekkel Foglalkozó Osztály) akartam létrehozni, mely kifejezésre juttatja az Egyház gondoskodását a migránsok, a kitelepítettek, a menekültek és az emberkereskedelem áldozatai iránt. *Minden idegen, aki az ajtónkon kopogtat, alkalom a Jézus Krisztussal való találkozásra, aki azonosul minden kor befogadott vagy elutasított jövevényével* (vö. Mt 25,35.43)” Ez a Tagozat dolgozott ki cselekvési pontokat az ENSZ migrációs csomagjához. Erről jelentette ki három hete: „Az ENSZ globális migrációs csomagja olyan eszköz, amely révén felelősséggel, szolidaritással és könyörülettel lehet segíteni azokat, akik elhagyják hazájukat”. Hangsúlyozta, hogy az elfogadott nemzetközi paktum a „biztonságos, rendezett és szabályozott” migrációért jött létre, és viszonyítási pont kíván lenni az egész nemzetközi közösség számára. A Krakói Világtalálkozón 2016-ban ezt mondta a fiataloknak: „Imádkozzanak azért, hogy 'az irgalmasság kalandjában' részesülhessenek. Ez a 'kaland' 'a hídépítés, valamint a falbontás kalandja, azaz a kerítés- és szögesdrótbontás kalandja' is egyben. E fiatalok tanulják meg, miként kell 'azok szavát meghallgatni, akiket nem értünk, akik más kultúrákból, nemzetekből jönnek, valamint azokat is, akiktől félünk, mert úgy gondoljuk, hogy bánthatnak bennünket'. „Nem vállalható az a politikai kommunikáció, amely a migránsokat teszi felelőssé minden rosszért, és megfosztja a szegényeket a reménytől” – olvasható az idei Béke-világnapi, néhány napja megjelent üzenetében.

- **Az élet feltétlen tisztelete:** Szemléletét a következő mondat hűen tükrözi: „Ahelyett, hogy megoldanánk a szegények problémáját, és egy másfajta világban kezdenénk gondolkodni, vannak, akik csak a születési arányszám csökkentését tudják javasolni. A növekvő népesség teljes egészében összeegyeztethető az átfogó és szolidáris fejlődéssel.” Határozottan fellép az

abortusz ellen. Nagyjelentőségű, hogy döntött a Katolikus Egyház Katekizmusa 2267. pontjának új megfogalmazásáról: „...az Egyház az evangélium fényénél tanítja, hogy a halálbüntetés megengedhetetlen, mert vét a személy sérthetlensége és méltósága ellen, és eltökélten küzd annak eltörléséért az egész világon”.

- **Erőszakmentesség:** 2017. január 1-re, a Béke Világnapjára megfogalmazott üzenetében így fogalmaz: *A békét szolgáló cselekvés stílusa: az erőszakmentesség.* Ilyen gondolatokat fogalmaz meg: Az erőszak révén nem tudunk gondoskodni darabokra esett világunkról. Ha az erőszakra erőszakkal válaszolunk, az a legjobb esetben is kényszerű elvándorláshoz és rengeteg szenvedéshez vezet, mivel az anyagi erőforrásokat óriási mennyiségben katonai célokra fordítják, elvonván ezeket a fiatalok, a nehézségekkel küzdő családok, az idősek, a betegek mindennapos szükségleteitől, vagyis a föld lakosságának java részétől. A legrosszabb esetben azonban az erőszak sokak vagy akár mindenki halálához vezethet fizikai és szellemi értelemben... *Jézus felvázolta számunkra az erőszakmentesség útját,* amin ő végighaladt egészen a keresztfáig. Ha Jézus valódi tanítványai akarunk lenni ma, ez azt is jelenti, hogy csatlakozunk az erőszakmentességre történő felszólításához. *Az erőszakmentesség a keresztények számára nem csupán taktikus viselkedés, hanem a személy létezmódja,* annak az embernek a magatartása, aki annyira meg van győződve Isten szeretetéről és hatalmáról, hogy nem fél szembeszegülni a rosszal a szeretet és az igazság pusztá fegyverével. Az ellenségszeretet a 'keresztény forradalom' lényegét alkotja”. *A 'Szeressétek ellenségeiteket!' (vö. Lk 6,27) evangéliumi felszólítást méltán nevezhetjük a „keresztény erőszakmentesség Magna Chartájának”:* a lényege nem abban áll, hogy „megadjuk magunkat a gonosznak, hanem abban, hogy a rosszra jóval válaszolunk (vö. Róm 12,17-21), megtörve ezáltal az igazságtalanság láncolatát”. Határozottan kijelenti: „Egyik vallás sem áll a terrorizmus mellett”. Az erőszak Isten nevének meggyalázását jelenti. Soha ne fáradjunk bele, hogy elismételjük: „Isten neve soha nem igazolhatja az erőszakot”. Békeaktivisták korábban sürgették Ferenc pápát, hogy dobja sutba az egyház „igazságos háború” doktrínáját. Azt kérték, hogy dolgozzon ki egy enciklikát az aktív erőszakmentesség jegyében. A pápai üzenetet sajtótájékoztatón ismertető Peter Turkson bíboros azt mondta, nem zárja ki egy új enciklika vagy egy különleges bíborosi tanácskozás lehetőségét a témában, mert *az igazságos háború elmélete többé nem állja meg a helyét a világon.*

- **Missziós hangsúlytevés:** Az Egyház evangelizáló közösség, „kilépő egyház” legyen – mondja, amely

kezdemenyez, bevon, kísér, gyümölcsöt hoz, felajánlja az irgalmasságot. Egyetemes hívást fogalmazzon meg minden ember felé. Jellemző, hogy még a Kúriai reformnak is kiemelt célja, hogy az evangélium hirdetése és a missziós szellem, mint távlat jellemezze az egész Kúria tevékenységét.

- **Strukturális változtatás:**

a) Katolikus egyházon belül: *A pápaság megtéréséről beszél, a Kúria reformjáról* (a zsinat óta esedékes, de az első 50 év alatt kevés dolog történt). A Kúria a Vatikán érdekeit figyeli és szolgálja, ezek nagyrészt világi érdekek, elhanyagolja a bennünket övező világot. Mindent elkövetek – mondja -, hogy megváltoztassam: „az udvar a pápaság leprája”. Nemzetközibbé és ember-közeli bbbé akarja tenni, csökkenti a létszámot, a bizottságokat, 9 bíborosból álló bizottságot hozott létre, mely nemrég adta le a még hátralevő megújítás tervét. A püspöki konferenciák számára konkrét jogkörök megadására sürget, üdvös decentralizációt emleget.

Közösségi egyház felé alakulás: A *plébániát közösségek közösségének szeretné* látni. Hangsúlyozza: a papi hatalom valójában feladat, nem méltóság, nem hatalom; Isten egész népe hirdeti az evangéliumot; *Evangelizálás aktív szereplőivé kell nevelni mindenkit.*

Békességteremtés és párbeszéd: A pápa szájából talán furcsának hangzik, de jó hallani: „Valahányszor meghallgatom a velem egyet nem értőket, az mindig jót tesz nekem, mindig ad valamit”. „Hogyan juthatnánk egységre másokkal, ha nem vagyunk képesek önmagunkon belül, mint katolikusok, egységben lenni? ” (De itt nem uniformizálásról van szó). *A helyes dogmafejlődés mellett foglal állást* (a Spadaro jezsuita atyával készült interjúban). Aquinói szent Tamás tanítását mindig megkülönbözteti a késői tomizmus (skolasztika) merev képviselőitől, akik elvetik a történetiséget, a fejlődést. Ladaria jezsuita bíboros, a Hittani Kongregáció prefektusa jelenti ki egy helyen: „A dogmák fejlődése tény, és katolikus részről nincs kétség legitimitása felől.” *A hitigazságoknak is van hierarchiája,* mondja a pápa: az első: *Isten üdvözítő szeretetének szépsége Krisztusban. Az erkölcs terén is van hierarchia, az etika figyelmét az erkölcsi alanyra, a személyre irányítja, a szeretet és irgalom primátusára.* (Az evangélium egyik legszebb mondata Ferenc pápa szerint: „Én sem ítélek el!”). Ez látszik például az elvált újrarahasodottaknak lelkipásztori döntés alapján történő szentségekhez járulásának engedélyezésében. Egyértelmű a lelkiismeret szerepének felértékelése.

b) Kiengesztelődés a közösségek között:

Keresztények egységének szolgálata: Igazi párbeszéd: 2016. október 31-én a svédországi Lund-ban a Lutheránus Világszövetség vezetői és a pápa közösen emlékeztek a reformációra. Ekkor mondja: „Nem

nyugodhatunk bele a megosztottságba, el kell ismernünk, hogy hibáztunk és bocsánatot kell kérnünk.” Nem a történetek megvalósíthatatlan kijavítására törekszünk, hanem arra, hogy „másképpen fogalmazzuk meg azt, ami történt”. Ennek a gondolkodásmódnak egyik konkretizálása a vegyes házasságban élők áldozásának bizonyos feltételek melletti engedélyezése.

Vallások közötti párbeszéd: Februárban az Arab Emirátusokba látogat, az „Emberi testvériség” elnevezésű vallásközi találkozóra, a béke futaraként. Határozottan kijelentette: „Az igaz iszlám és a Korán megfelelő magyarázata ellenkezik minden erőszakkal”.

Befejezés

1. Közös vonások mindkettőjüknél:

Gondolati kiindulásuk a csak szerető, irgalmas Isten képe. A II. Vatikáni zsinat is fontos (Gyurka bácsinak is remény volt, a KIO-ban is többször idézi).

A Jézussal való magatartásbeli azonosság újra alapeszmény.

Közösségépítés és apostolkodás fontossága.

Evangéliumi mintájú primátus felé törekvés (Párbeszéd és közös nevező keresése, egység szolgálata).

Egyetemes szemlélet osztozásban, küldetésben, felelősségvállalásban.

Radikalitás mindkét értelemben:

Vissza a jézusihoz (radikálisan biblikus és Jézusra figyelő emberek), Erős (felrázó) hangsúlyok a tanításban, elkötelezett, és a jézusi eszményekhez felzárkózni akaró élet.

Mire indíthat bennünket szavuk és példájuk?

a) **EGYSÉG KERESÉSÉRE:** Az Isten Országa építése közben tartsuk szem előtt tartjuk, hogy a Jézust követők egyetemes közösségének egységére is figyelniük kell!

b) **RADIKALITÁSRA:** Igyekezzünk legjobb szándékunk és lelkiismeretünk szerint Jézussal létegenségben, az általa elénk tárt, életet is odaadni tudó szeretet-eszményből semmit le nem alkudva, azt minden erőnkkel megélni és továbbadni!

c) **TÜRELEMRE:** Tudjunk türelmesek lenni, ha úgy érezzük: „nagyon lassan halad a szekér”!

Dr. Vik János, a Babes-Bolyai Egyetem tanára egy alkalommal, azzal a felhívással zárta előadását, hogy „mindenki minden reggel tegye fel „pápaszemét”, és Ferenc pápa szemével nézzen az aznapra, akkor megtalálja az irgalmasság aznapi tennivalóit, és ezáltal a maga kevesével építi az Isten Országát. – Ezt mi is megpróbálhatjuk!

VÉGH VERONIKA

HIVATÁS ÉS FELADAT – BULÁNYI GYÖRGY NŐKÉPE

Egy szövegelemző munkához először is olvasni kell: kitartóan és figyelemmel. A kezdeti ötletből kiindulva meglátni a szövegen, szövegeken belüli összefüggéseket, a tágabb kontextust, egymás mellé helyezni a darabokat, amelyek egészre vagy legalábbis tovább gondolásra alkalmas, értelmezhető mozaikká állnak össze.

A kutatómunkához eddig legalábbis így álltam. Tény, hogy sosem kellett olyan szerzővel foglalkoznom, akihez személyes szálak és emlékek fűznek, mint Gyurka bácsihoz. A szövegelemzés így már egészen más dimenzióba került – mivel azonban úgy gondolom, az életmű feltétlenül alkalmas a további vizsgálatra, igyekeztem a személyes emlékeket háttérbe szorítani és a publikált, írott szövegekre koncentráltam. Előadásom főbb csomópontjai az anyakapcsolat, a cölibátus, a nők feladata és a férfi-nő viszony a Bulányi-életmű tükrében.

Bulányi György 1919-ben született, a húszas-harmincas évek Horthy-rendszerében cseperedett fiatal felnőtté. De mit is jelentett nőnek lenni ebben az időben? A magyar nők Bulányi születési évének tavaszán kaptak választójogot, több évtizede zajló viták után. A Tanácsköztársaság bukását követően, '19 őszén megszorításokat vezettek be, például azt a csak nőkre vonatkozó kitétel, hogy írni-olvasni kellett tudniuk – majd a húszas években tovább szigorodott a női cenzus

A húszas években a nőkérdés egyik fontos problémája volt, hogy dolgozzon-e a nő – legyen-e, lehet-e nyilvános, házon kívüli munkahelye. A házon kívüli és házon belüli munkavégzés persze csak bizonyos társadalmi és jövedelmi szinteken élők számára volt szabad választás kérdése, hiszen a kispolgári asszonnak a háztartást biztosan el kellett látnia, s ha emellett még fizetett munkát is kellett végeznie, azt csak a két műszak összehangolásával tudta megtenni.

A konzervatív politikai és kultúrpolitikai fordulat hatására a választójog szűkítése mellett a nők továbbtanulási joga is erősen korlátozódott. 1919-ben a budapesti egyetem orvosi kara a nők felvételének korlátozását rendelte el és évekig nem vagy csak nagyon kis számban vettek fel nőt az orvosi egyetemre. Ugyanakkor egyre több felsőfokú végzettséggel rendelkező nő jelent meg a munkaerőpiacon, mégpedig azokban a szakmákban, amelyek még nyitva álltak a nők előtt. A pedagóguspályán például – elsősorban az elemi iskolai tanító és a polgári iskolai tanár munkakörökben – mind több és több nőt alkalmaztak. A diplomás nők

nagy számban való foglalkoztatottsága nem járt együtt a gazdasági téren való emancipációval, s a korszakban folyamatosan vesztett értékéből azoknak az értelmiségi, közalkalmazotti foglalkozásoknak a társadalmi megítélése és anyagi megbecsültsége, ahova nők immár nagyobb arányban áramlottak be.

A két világháború közti korszak másik jellegzetessége, hogy megnőtt a nők szerepe és aktivitása az otthon falain kívül. A háború alatt több szót kívántak gyermekeik és férjük védelmében, jelentősebbé vált közéleti aktivitásuk, s a férfi munkaerő hiánya miatt nagyobb részben vállaltak munkát is. A feminista mozgalom mellett létezett a konzervatív nőmozgalom is, amely jogegyenlőséget kívánt, s nem volt antifeminista, de a feminizmust mégis egyfajta nemkívánatos férfiasodásnak tekintette.

Ezekben a társadalmi keretekben élt tehát a növekvő Bulányi család. A nemrégiben közreadott *Önéletírásból*¹ és a Szokolczay Lajos-féle interjúkötetből² sokat megtudhatunk arról, milyenek voltak az otthoni mindennapok a húszas-harmincas években. A Bulányi család feje, ura és parancsolója a családapa volt. Az apához számos jó élmény és emlék fűződött: focijátékok, kirándulások, karácsonyi társasjátékok. Az is egyértelmű volt azonban, hogy ennek az apának, szigorú házi szabályainak senki, sem a hét gyermek, sem az anya nem mondhatott ellent. Az *Önéletírásból* való a következő megrendítő rész az apai büntetésről és az apa-anya kapcsolatáról: „Anyám nekem nem is volt? Ő nem szólhatott bele? Nem. Amikor a durrok történtek, az volt a legjobb, ha kimentek nővéremmel a szobából, mert ha apám látta anyám arcát, nővérem ijedelmét, még többet kaptam. Azt gondolta, hogy fiút így kell nevelni. (...) Nálam nem lett baj belőle, az öcséimnél már igen.”³

Bulányi az *Önéletírás*ban Stück Gizelláról, az édesanyjáról mindig a legnagyobb odaadás és megértő szeretet hangján szól. Anyám, anyukám, édesanyám. Az anya volt az, aki gyermekeit maga köré gyűjtő kotlós-ként összetartotta a családot, nevelte a két, majd az apa megterése után sorban érkező további öt gyermeket. Az anya büszke és boldog volt, amikor legidősebb fia iskolai sikereket ért el és amikor úgy döntött, pap lesz. Az *Önéletírás*ban gyakran előkerül az alakja: a novíciuskori világtól-eltávolodás és a börtönévek kivételével, amikor 4 évig egyáltalán nem találkozhattak, állandó, megnyugtató jelenlét volt Bulányi életében. Az édesanya ezekben az

epizódokban szinte mindig dolgozik, mindig van elfoglaltsága – közben beszélgetnek, gyerekkori eseményeket elevenítenek fel. Legnagyobb fia a ritka alkalmak egyikén moziba is viszi, valamint feltűnik neki, hogy szülei közt a munkamegosztás nem kiegyenlített. Hogy a szoros kapcsolat bőven a felnőttkorban is megmaradt és hogy az anya bizonyos mértékig tisztában volt a fiában zajló érzelmi folyamatokkal, az egy 1961-es beszélgetésből derül ki: „Édesanyám is észrevette egyik pörkölődésemet. Beszélgetünk, ő varr, stoppol, és közben anélkül, hogy rám nézne, mondja: – Mert tudod, ha egy pap megnősül, akkor jobb, hogyha meghal.”⁴

És itt érkezünk el a cölibátus kérdéséhez. Ahogy Király Ignác is említi *Gyurka bácsi, az ember*⁵ című írásában, a nőtlenségi fogadalom, az azzal kapcsolatos nehézségek, fájdalmak, az abból merített erő végig kíséri Bulányi György egész életét.

Saját bevallása szerint szerelmes típus volt: már kisfiúkorától lenhajú kislányok és szépmosolyú nagylányok vonzásában írta verseit. Gyakran említett anekdotájában érettségi előtt, összeszedve minden bátorságát kezét csókolt az aktuális legszebbnek. Lelkivezetője tette fel neki a kérdést:

„– Minek ez a rengeteg nőismerős, ha egyszer pap akarsz lenni? Nem tudtam válaszolni rá. Nagyon korán kezdődött. (...) Nem lehetett ezt megállítani. Mondtam is otthon, kicsit szomorún is, hogy nem lesz pap belőlem. Mire apám: – A palacsintaevés nem erőszak.”⁶

Piarista diákként, majd egyetemi hallgatóként a kirándulások és a Múzeum-körúti lányok ellen egyetlen védekezési lehetőség volt: a mindig lesütött szem. Bulányi 1936 júniusában érettségizett, ekkor beadta kérvényét a piarista rendbe, amelyet meg is kapott. Az érettségi utáni eseményekről a *Páter Bulányiban* is olvashatunk: „hazajövén elmentem a borbélyhoz, és nullás géppel lenyíratam a hajamat. Nagy, hullámos hajam volt, melyet kedveltek a kislányok”⁷. Bulányi az interjúban kitér arra, hogy az öncsonkítás egyfajta szimbolikus cselekedet volt, amelyet papi korában is megismételt, amikor úgy érezte, nem tud helyállni vállalásában. Sámson elvesztette az erejét, amikor levágták a haját – ezzel szemben Bulányi számára a büntetés egyben rituális cselekedet is volt, kis újjászületés, amelyből erőt meríthetett. Így nyilatkozott: „Lemondani a szerelemről, lemondani asszonyról, családról, gyermekről – a legnagyobb áldozat. Csak az tudja

4 321.

5 In: Bulányi György *Füves könyve*, szerk. Faragó Ferenc és Schanda Beáta, BOKKE, Budapest, 2015, 172.

6 *Önéletírás*, 16.

7 *Páter Bulányi*, 21.

1 Bulányi György *Önéletírása*, BOKKE, Budapest, 2018.

2 Szokolczay Lajos: *Páter Bulányi*, Új Idő Lap- és Könyvkiadó, Debrecen, 1989.

3 33.

megélni azt, aki becsületesen gondolja.” Az édesanyjától kapott megjegyzés után pedig ezt írja: „Ezért nem lett a pörköldésekből nősülés? Nem ezért. Hanem azért, amiért nem disszidáltam ’57-ben, hiába kértek rá szüleim. Nekem tartanom kellett egy zászlót. Mért kellett? Ez volt a sorsom. Belerokkantom volna, ha nem viszem. Inkább kínlódtam, és ha kellett..., mentem gyónni.”⁸ Az Önéletírás egy másik szöveghelyén így fogalmaz: „Férfinak és nőnek teremtette... Tessék ezt szublimálni! Lehetséges ez? Papokat azzal nevelnek, hogy azt mondják nekik, ez bizony lehetséges, és a siker rajtunk fordul. Mivel lehet szublimálni? Egy másik szerelemmel. Az Isten irántival.”⁹

A társadalmi miliót, az anya szerepét, a személyes élményeket, tehát a háttérét érintettük: térjünk át arra, mi kristályosodott ki Bulányiban mindezek – és persze az újszövetségi tanítások – hatására a nőkkel kapcsolatban.

Közismert, hogy Bulányi György számára a nagycsalád értéknek számított. Írásaiban számos helyen kedvvel, szeretettel és egyfajta büszkeséggel mesél a Bokor közösségbeli sokgyerekes családokról, amelyekben talán tükröződni látta gyermekkorának idealizált képét. Az is kiderül, hogy az ideálisnak tartott nagycsalád egy fizetésből él, egyrészt mert tisztában van azzal, hogy a kettőről a háromra lépés nem fér meg a jézusi adás és szolgálat eszményével, másrészt mert az anyára otthon van szükség. A nő tehát nem dolgozik az otthon falain kívül – a családban és a közösségekben dolgozik.

A férfi-nő szeretetközösség ebben a házasságban egyenrangú. *Erény-e az engedelmesség?* című művében a Pál apostoli férfi-nő ábrázolásra is részletesen kitér, és jelen téma számára is fontos megállapításokat tesz. Először is felhívja a figyelmet, hogy Pálnál a nő csak áttételesen hordozza magán az istenképiséget, a női nem egészének és minden egyes tagjának feje, azaz felettese a férfinem egy-egy tagja. Bulányi oldalakon keresztül tartó részletes és meggyőző levezetésében izgalmas kérdés bontakozik ki: Pál tulajdonképpen a patriarchális világrendnek való megfelelés miatt festhette az említett férfi-nő képet, de semmiképpen sem Jézus hatására és Jézust követve. Bulányi így ír: „Félő, hogy Isten rendelését, a férfi és a nő természetébe beleírt akaratát látjuk abban, ami kizárólag a – Jézus által említett – keményszívűség következménye.”¹⁰ (Ez a bizonyos keményszívűség Máténál és Márknál is előfordul: amikor Jézusnak felteszik a kérdést, hogy szabad-e elbocsátani a férfinak feleségét, s jelzik, hogy Mózes

bezzeg megengedő volt a válással kapcsolatban, Jézus azt válaszolja, hogy csupán a keményszívűségük hatására hozta Mózes ezt a kibúvót.)

Bulányi az írásban kifejti, hogy az uralkodás idegen az Isten világtól, mint ahogy a másik tudatos alárendelése, kényszerítése és a megfélemlítés is. Az engedelmességre kényszerítésnek nincs helye egy Szentháromság mintájú közösségben és így a keresztény házasságban sem – mondja Bulányi, s ezzel a házasságon belül a férfit és a nőt egyenrangú felekként ismeri el.

De meddig terjed ez az egyenrangúság? A *Fennmarad-e a társadalom, ha a nők is dolgoznak?* című 2000-ben írt vitaindító esszéjében kétélű felismeréseket tesz. Egyrészt rávilágít, hogy a nők biológia szükségszerűség következtében – szülés és szoptatás, szülési szabadság – óhatatlanul is kevesebb szakmai lehetőséghez jutnak, mint hasonló végzettségű férfitársaik. A problémát nem csupán felismeri, de orvosolni is kívánja – de nem gyermekbarát munkaidővel, részmunkával, távmunkával, a szülők otthoni teherviselésének átszervezésével. A megoldási javaslat, a kizárólag nőknek szóló „Életegyetem”. A szöveg női életpályamodellje szerint – és itt a nő a „leendő anya” szinonimája – a nők nem mennek „férfit” egyetemekre (ami alatt a hagyományos felsőoktatást érti), helyette az ún. Életegyetemen szereznek olyan készségeket és tudást, amelyek segítségével családjai, háztartásvezetői, majd a gyerekek kirepültével tágabb közösségeket összefogó szociális, társadalmi nevelői szerepre vállalkozhatnak. Egy idézet a szövegből: “Mit tanítanak ott? Mindazt, aminek elsajátítása képessé teszi a nőket arra, hogy jól oldják meg alapvető feladatukat: kézben tudják tartani a családot, jó feleség és jó édesanya legyenek. Humán dolgokat tanulnának az egyetemen: háztartástant, egészség ügyet, irodalmat, zenét, képzőművészetet, társadalomtudományt, filozófiát és nem-felekezeti teológiát. Nem informatikát, nem gépészetet, nem orvostudományt, nem jogtudományt, nem klasszika-filológiát, nem felekezeti teológiát.”¹¹

Az esszé egyrészt nagy érzékenységgel mutat rá, hogy az otthon, kisgyermekkel élő nők kezét nem szabad elengedni – az állandó tanulás, a jól felismert, élethelyzethez köthető ismeretanyag-átadás becsülendő és pozitív kezdeményezés. De nem tudunk átsiklani a tátongó hiányokon: az írásban egyáltalán nem esik szó azokról az anyákról, akik az anyaság mellett komoly elhivatottságot vagy érdeklődést éreznek egy nem-nőiként felmutatott karrier iránt. Akik informatikát, gépészetet, orvostudományt, jogtudományt, felekezeti teológiát vagy klasszika

8 *Önéletírás*, 321.

9 21.

10 <http://mek.oszk.hu/11600/11624/>

11 mek.oszk.hu/15400/15410/pdf/15410_1.pdf

filológiát akarnak tanulni. Bulányi ezzel az esszével egyértelműen esszencialista felfogást közvetít: eszerint a nők és a férfiak lényegükben változatlanok, a nők viselkedését az anyai ösztön, míg a férfiakét a vadászösztön dominálja. Az elmélet képviselői a nők feladatának az otthonteremtést, a gyermekszülést és -gondozást, míg a férfiak feladatának a közélet alakítását, a politikát, valamint tudományos vagy művészeti alkotások létrehozását tartják.

Ehhez az íráshoz kapcsolódik egy némiképp zavarba ejtő másik, kései szöveg egy mondata. A *Ki a legszebb nő a Bokorban* című esszéről van szó, amely játékos, önironikus gondolat kísérlet a címben megfogalmazott kérdéssel. A szépségversenyéről így ír: „Ha tartunk, ha nem, én folyamatosan csinálom. Miért? Mert muszáj. Miért muszáj? Mert Isten kifürkészhetetlen akaratából a maga képére és hasonlatosságára teremtett embernek, s nem a szebbik, hanem az okosabb fajtájának lettem megteremtve. S ennek a fajtának természetébe Isten belerakta, hogy állandóan szépségkirálynő-választást tart, ha akarjuk, ha nem.”¹² A férfiak tehát az „okosabb fajta”, a nők pedig a „szebbik fajta” lenne? A szöveg természetesen ironikus és könnyed – az olvasó azonban mégis elgondolkodik: lehetséges, hogy kétféle ember van (a magyartanáron és a nem-magyartanáron kívül természetesen), azok, akik számára ez a mondat problémát jelent, és azok, akik számára nem? Kétségtelenül úgy tűnik, hogy Bulányi számára ez a mondat nem okozott belső vívódást.

Térjünk most vissza a *Fennmarad-e a társadalom...* című esszé zárásához, mert az tartalmaz egy fontos gondolatot, amely más írásaiban is fel-feltűnik. Bulányi arról ír, hogy nagy bajok származnak abból, ha csak férfiak alakítják az emberiség életét. Egy példát hoz: úgy véli, hogy ha nőket szavaztatnának meg arról, hogy indítsanak-e háborút és elvigyék-e családtagjaikat, valószínűleg nem lennének háborúk. A közösségi életben a nők, elviekben legalábbis, teljes egyenjogúságot tapasztalhattak Bulányi köreiből. Tartottak lelkigyakorlatot, vezettek közösséget, vállalhattak szolgálatot. Később felmerült az ötlet, hogy képviseletet, azaz KV-t választanak a közösségvezetők tanácsaként, erre így emlékszik vissza: „Minden, egyházban szokásos diszkriminációt elutasítva két fiatal választunk, és az egyiknek nőnek kell lennie. Két öreget, s az egyiknek nőnek kell lennie, s két papot, de amíg - csak átmenetileg - egyházunkban nőket nem szentelnek papokká, legyen mind a kettő férfi.”¹³ (Az összeadást elvégezve persze

megállapíthatjuk, hogy tulajdonképpen négy férfi és két nő került a választmányba.)

Hogy mi történne, ha több nő lenne sorsokat megfordító pozícióban, az a *Hová és kihez menjen az Isten lánya* című novellájában¹⁴ is megfogalmazódik. A történetben Isten elhatározza, hogy nem elégedett egyszülött fia teljesítményével és inkább a lányát küldené az emberekhez. Az Isten egyébként, fontos kitétel, ebben a történetben Anya és nem Atya (ez máskor is előfordul Bulányinál). Az Istenlány szabódik, a lányok szülnek, szoptatnak, nincs módjuk megváltani a világot. Éppen ez az, válaszolja az Isten: a férfiak mindig találnak módot a honfoglalásra, a vallásalapításra – ebből pedig rendre az lesz, hogy van, aki király, van, aki pedig nem-király, amiből óhatatlanul hatalmaskodást és háborút eredményez. A novellában az Istenlány végül elvállalja a feladatot – hátha a lányok értelmesebbek és megértik, hogy nem az a kedves Istennek, aki nagyobb tud ütni. A szerzőt ismerő olvasó talán észreveszi, hogy Bulányi észrevétlenül egy számára fontos verset, Illyés Gyula *Dirambus a nőkhöz* című művét is beleszötte a mesébe: a megveregedett lisztes szitaszél és a megfordított vánkos, mint az otthon, a gondoskodás szimbolikus képei szerepelnek a versben és a novellában is. Bulányi más szöveghelyeken, például az 1970-es *Karácsony és remény* című elmélkedésben is utal a versre, sőt, rövid értelmezését adja. „Illyés Gyula himnuszt, ditirambot írt a nőkhöz. A nők képviselik versében a kövek és fémek által jelzett erő-elvvel szemben álló erőt nem alkalmazókat. A nők valószínűleg meg az Illyés-vers idézte messiási ígéretet: »Mert aki meg akarja tartani az életet, elveszíti azt; aki pedig kész elveszíteni is, megtartja.«”¹⁵ – írja.

Milyen nőkép rajzolódik ki a sorra vett szövegekből? Nézzük a nőiség pontokba szedett jellemzőit:

A nő – az anya, maga a szeretet és a gondoskodás, az összetartó erő.

A nő – tanítvány és közösségvezető.

A nő – egyenlő a házasságban a férfival, egyikük sem alárendeltje a másiknak.

A nő – anya akarjon lenni és lehetőleg maradjon otthon a gyermekekkel.

A nő – ne menjen (férfi)egyetemre, és ne gondolkozzon férfias szakmákban.

A nő – fogadja el szívesen, hogy „humán dolgokat” várnak el tőle.

A nő – az, akit Isten másodjára leküldene a földre.

A nő – ha döntéshozó lenne, talán nem lennének háborúk.

12 Bulányi György: *Ki a legszebb nő a Bokorban?*, Koinónia, XV/6-7., 1441.
13 *Önéletírás*, 442-3.

14 *mek.oszk.hu/15400/15410/pdf/15410_3.pdf*

15 Bulányi György: *Jászolba fektették*, Irotron Kiadó, 1993, 60.

A lista persze nem teljes, s az egyes vonalak ezen a nő-képen nem egyformán fontosak, némelyik erősebb, némelyik halványabb – de az idézett szövegeket olvasva nem tagadhatjuk, hogy mindegyik ott szerepel Bulányi György nő-portréján.

Az ő mondataival szeretném zárni az előadást. Azt hiszem, értékelné az iróniát. „De félre minden nőimádattal. A férfiakat is saját képére és hasonlatosságára teremtette Isten. Ha egy kicsit selejtesebbre sikerültünk is.”¹⁶

MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS

BULÁNYI GYÖRGY HITFOGALMÁRÓL

Bevezetés

Akik bensőségebben voltak részesei Bulányi György piarista szerzetes közösségi mozgalmának, azoknak a csoporttalálkozókon meg kellett ismerkedniük az analízis módszerével. Az evangéliumok, illetve a páli levelek elemzésének módszerét a közösségek arra használták, hogy minél mélyebben megértsék az Evangélium tanítását. A módszer a rendszeres gondolkodásra, a pontos fogalmazásra, a saját vélemény kialakítására és képviselésére tanította-nevelte a közösségek tagjait. Akik fogékonyabbak voltak az ókori nyelvekre, azok mindezt a görög nyelvű kritikai kiadás segítségével végezték, sőt görög nyelvtanfolyamra is járhattak.

Az analízis módszerét Bulányi többé-kevésbé saját maga dolgozta ki, s évek szorgos munkájával a 60-as 70-es évek fordulóján alkalmazta is a négy evangélium szövegére, majd a páli levelekre. Ennek gyümölcse lett a *Keressétek Isten Országát* c. 5 kötetes mű, valamint a többkötetes Pál-szintézis.

Bulányi a piarista karizmatikát követve és kora társadalmi, politikai és egyházi viszonyait érzékelve felnőtten gondolkodó, elkötelezett hitű és aktív tanúságtevő keresztényekre vágyott, s mozgalmával ilyenek felnevelésére tett kísérletet. Életalakítás, közösségalkotás, egyházformálás és társadalomformálás – ezek voltak életének és művének legfontosabb célkitűzései. Ezeknek rendelte alá az evangéliumok elemzését, a közösségi találkozók vitáit, a Bokor más képzési területeit és publikációs aktivitását is.

A közösségi tevékenységek említett lényegi elemei jelenti azt a közeget, amelynek figyelembevételével megfelelő módon lehet értelmezni és értékelné Bulányi teológiai munkásságát. Ha a teológiát modern

értelemben egyetemen művelt tudományként határozzuk meg, akkor Bulányi nem volt teológus. Soha nem tanított, nem is taníthatott egyetemen. Ellenben a teológia, mint a keresztény perspektíva rendszeres kifejtésének tudománya mélyen meghatározta gondolkodását, illetve közösségi követelmény- és gyakorlatrendszerét, ezért ebben az értelemben mégis teológusnak kell tekinteni. S minthogy a teológia, amit művelt és amit a közösségek tagjaival is műveltetett, teljes mértékben a Jézus-követés egyéni és közösségi szolgálatának volt alárendelve, ezért az *akolutilógia* lehet a megfelelő elnevezés: követésemélet.

Bulányi akolutilógiája tehát nem önmagáért való teológiaművelés, hanem közösségnevelési szolgálat. Korának egyik meghatározó tapasztalata volt a tekintélyek válsága. Két értelemben is. Egyrészt a kommunista hatalomátvétel a korábbi társadalmi rend által garantált tekintélyeket igyekezett lerombolni, s helyükbe a maga tekintélyeit tenni. Másrészt a katolikus hierarchia tekintélyét is mélyen aláásta a rendszernek való teljes kiszolgáltatottság, amelynek során az egyházhűséget lassan aláásta a rendszerhűség. Később pedig a világegyház vezetésének hűségébe vetett hitet is erősen próbára tette a vele kapcsolatos egyházi eljárások tapasztalata. Erre a tapasztalatra válaszul, de legalábbis ettől meghatározottan, Bulányi a hitelességet, a megalapozott tekintélyt tekintette elfogadhatónak, és gyanakvással fogadott, bírált és elutasított minden más alapú tekintélyt, akár a társadalomban, akár az egyházban. Úgy vélem, hogy ez a tekintélyi válság tetten érhető a hitről szóló elemzéseiben, amelyek legkidogozottabban a KIO 3. kötetében találhatók.

Az analízis és a tekintélyválság szoros kapcsolatát kell figyelembe venni, ha megfelelően akarjuk érteni Bulányi akolutilógiáját. Az evangéliumok elemzésével ugyanis arra tett kísérletet, hogy közösségi társai megismerjék Jézus tanítását, s a megismerési folyamatban ne Bulányi vagy más közösségi vezető véleményére alapozzanak, hanem az evangéliumok elemzése révén megismert tudásra és tartalmakra. Bulányi akolutilógiájában a tekintély kifejezés – legalábbis ami a KIO 3. kötetét illeti – elsősorban a hit kifejezésével kapcsolatban kerülterítékre. A következőkben a hit néhány vonatkozását mutatom be a KIO alapján. S már most előrebocsájthatom, hogy az elemzés igazolni fogja: Bulányi nem tekintélyellenes volt, hanem ellenkezőleg, hitelességpárti.

Bulányi hitfogalma

Bulányi akolutilógiájában a hit legegyszerűbb meghatározása az „úton járás”. Az „Én vagyok az út” jézusi önmeghatározást tekinti a keresztények legprecízebb önmeghatározásának. Jézus útján járni

16 Bulányi György: *Drága testvéreim!*, Koinónia, XVI/3., 2009, március, 1537.

pedig három azonosságot jelent: létazonosságot, magatartásbeli azonosságot és sorszazonosságot: „Nyilatkozatának – „Én vagyok az Út!” – mélyrehatóak a következményei. A keresztény (χριστιανος = chrisztiános = messiási) etika ennek következtében csak krisztusi-messiási etika lehet. Övének magatartása csak Tanítójuknak a magatartása lehet. E magatartásbeli azonosság létbeli azonosságot feltételez; s ugyanezen magatartásbeli azonosság sorszazonosságot eredményez ebben az időben és az eljövendő aiónban egyaránt.” (Num 38c) (Bulányi 2013, 245)

Jézus az evangéliumokban úgy mutatkozott meg, mint aki Isten országának örömhírét hirdeti. Ám nem csupán elmondta az Ország törvényeit, amivel beteljesítette, mintegy tökélyre vitte a választott népnek adott törvényt, hanem meg is élte azt, Bulányi szavával „elénk is élte”: „Közölte velünk az Ország törvényeit, a tökéletesített törvényt (15d num), amelynek **vállalása-teljesítése fejében lehet csupán miénk az Ország.** Nem csupán elmondta az Ország törvényét, elénk is élte. **Törvényt elmondó szavait ábraként illusztrálja köztünk leélt élete.** De megfordítva is igaz: életének tényeit egyetlen irányban magyarázható jelentéssé formálják az Ország törvényeként elmondott szavai.” (Bulányi 2013, 243)

Jézus az evangéliumok elemzése alapján egyértelműen olyan próféta, aki teljes mértékben azonosul Atyjával, aki küldte őt, az Ország hírével, amelyet hirdetett, s azzal a sorssal, amelyet ez a két azonosság megkövetelt tőle. Ez a jézusi minta, ez az az út, amelynek mondta magát, és amelyre követőit is hívta. Minthogy Jézust ezek jellemzik, a keresztényeket is ezeknek kell jellemezniük. A hit azt jelenti: a három említett azonosságra törekedni. S ezen a ponton merül fel a tekintély témája. Hogyan viszonyult Jézus a tekintélyhez, milyen az ő tekintélye és mi következik ebből a hitre nézve?

A hit és a tekintély összefüggésével kapcsolatban Bulányi leszögezi, hogy a pusztá (megalapozatlan) tekintély alapján hinni, ez jellemző ugyan Jézus korának szellemiségére, de ő valami mást nevezett elfogadható tekintélynek. Szerinte ugyanis csak az olyan tekintély alapján megengedett hinni, amelyben egységet alkot az ismeret és a tapasztalat. Az ismeret, amiért Jézus minden tanítását érthetően törekedett elmondani, példabeszédeit elmagyarázta övéinek. Nem akarta, hogy övéi a tekintélye alján kövessék, és az ő tanítói tekintélye alapján higgyék el, amit mondott. Ellenkezőleg, számos érveléssel, racionális érvekkel támasztotta alá mondandóját. Továbbá ezekkel teljes egységben számos tapasztalati eszközzel is hitelesítette tanítását. Ilyenek voltak csodatettei, ilyenek cselekedetei az emberek között, s végül mindennek betetőzéseként ilyen volt vállalása, hogy az Isten

országa tanításának végső hitelesítéseként elszenvedte a kereszthalált:

„Kultúrkörünkön belül ... hinni – legsajátosabb értelemben ennyit jelent: tekintélyi alapon igaznak elfogadni olyan információkat, amelyeket az egyetemesen igazolható emberi tapasztalás és következtetés el nem érhet.” (Num 42) (Bulányi 2013, 266)

„Jézus nem ismerte kultúrkörünknek az ismeretanyagra vonatkozó hármás differenciálását. Azt, hogy bizonyos dolgokat csak hinni lehet, de tapasztalni és kikövetkeztetni nem! A Názáretit, Annak Fiú- és Messiás-voltát látni-tudni-ismerni-hinni lehet.” (Num 45a) (Bulányi 2013, 278)

„A jézusi hit tartalma övéi számára igaz ismeretnek bizonyul, mert tapasztalhatják, mert kikövetkeztethetik annak igaz voltát, s végül mert hitelt érdemlőnek megismert tekintély közli velük ezt a tartalmat.” (Bulányi 2013, 282)

Visszakanyarodva a bevezetőben mondottakra, Bulányi teológiája valójában akolutilógia, amely arra törekedett, hogy az evangéliumok Jézusa legyen a Bokor-tagok és távolabbról a keresztények egyetlen igazán elfogadott tekintélye, s ez a törekvés arra alapult, hogy az evangéliumok analízise eredményeként Jézus valódi tekintélynek bizonyult, mert teljes mértékben megfelelt annak, amit tanítványaitól elvárt mindhárom azonosságban: a lét-, a magatartás- és a sorszazonosságban. Azokkal a tekintélyekkel szemben, amelyek e kritériumoknak nem feleltek meg, elutasító volt. Különösen aláhúzza ezt az, ahogyan a farizeusokról beszélt, akiknek a tanítása megfelelt a törvénynek, s azt a tanítványoknak követniük is kell, de magatartásuk nem felelt meg a tanításuknak, ezért magatartásukat nem szabad követni. A farizeusok által mondottakat pedig nem azért kell elfogadni, mert a tekintélyük lenne, hanem mert a törvénynek megfelel, amit mondanak.

Az eddigiekben a hit fogalmával, vonatkoztatási rendszerével és a tekintélyhez fűződő kapcsolatával foglalkoztunk. Értelemszerű és a KIOlogikájának is megfelelő lenne most továbblépni a hit tartalma felé, vagyis arról az útról beszélni, amelyet Jézus tanítása és élete rajzolt meg, s amelynek tartalma maga a szeretet gyakorlata.

A szolgálat, adás és erőnemalkalmazás eszményeinek megvallásával, hirdetésével Bulányi az emberiség egységét egyedül lehetővé tevő eszményeket írja a zászlóra. „Nincs ember, aki kívánná, hogy uralkodjanak rajta, nyomorúságba taszítsák (vagy könnyel abban meghagyják) és erőszakot alkalmazzanak ellene. [...] A jézusi Ország az egyetlen, amely egybeöllelheti az emberiség egészét. A hit Jézusban és az Ő Országában – az egész emberiség 'szépbe szőtt hite'.” (Num 46d)

Ennek az alapállásnak további kifejtésére azonban itt nem vállalkozhatom, helyette megpróbálok egy-két külső szempontot bemutatni, amelyek révén Bulányi hitfogalma jobban értékelhető.

Cselekvésemélet

Bár Bulányi művében a társadalomtudományi források és elméletek alig jelennek meg, a jézusi hitfogalom értelmezése olyan irányt vett, amely értelmezhető cselekvéseméleti megközelítésben is. Fentebb láthattuk, hogy a KIO hitfogalma a gondolkodás, a tapasztalati meggyőződés és érzelmi átélés egységét húzza alá. A cselekvésemélet a szociológiai szakirodalomban arra tett kísérletet, hogy fellazítsa az utilitarista megközelítést, amelynek alapja a független individuum, aki a felismert haszonra irányulva dönt és cselekszik. A cselekvésemélet ehelyett a személy társadalmi és kulturális közegbe ágyazottságát hangsúlyozza, megkülönbözteti a hasznok különböző szintjeit, és figyelmet fordít az affektív, érzelmi dimenzióra. Különösen az amerikai Talcott Parsons emelte ki a cselekvés vonatkozásában az értékek jelentőségét és azt a folyamatot, amelynek során az értékek társadalmiasulnak, és olyan feltételrendszerré alakulnak, amelynek közegében az egyén cselekszik.

A cselekvésemélet szociológiai fordulata Talcott Parsons harvardi szociológus nevéhez kötődik, aki a szociológia legjelentősebb európai klasszikusaira támaszkodva az amerikai, s visszahatólag az európai szociológiai gondolkodás számára is egyfajta új korszakot indított el a 20. sz. közepétől. A cselekvés társadalmi dimenziói vonatkozásában Parsons három szintet különböztet meg. Az első a kognitív szint, amely a józan paraszti ész mérlegelését jelenti. A második az affektív szint, amely érzelmi töltetet ad a mérlegelt objektumoknak, és motivációs hatással ruhazza fel azokat. A harmadik pedig az értékelő szint, amely a következményekkel számol, és orientációs keretet alkot a magatartás számára.

Bulányi hitfogalmának szintjei megfelelnek Parsons cselekvéseméleti szintjeinek. A kognitív szint a tudatbaserzés, az affektív szint a tapasztalat, az értékelő pedig az azonosulás az Ország értékeivel és távlataival.

Parsons a cselekvéseket tipizálta, s ezekkel a típusokkal párhuzamba állíthatók a hitet jelentő cselekvés jellemzői: az intellektuális cselekvés célracionális, az expresszív érzelmi, a morális az Isten Országának megfelelő.

Hans Joas megkísérelte új alapokra helyezni a cselekvés szociológiai elméletét, amennyiben a gondolkodás–érzelem–szükséglet logikája mögött az egyik alapvető emberi képességre koncentrált, a kreativitásra. Joas a kortárs társadalmi közeget kontingensnek tekinti, azaz a párhuzamos lehetőségek esetlegességének. Az ember veleszületetten olyan

lény, aki ebben az esetlegességi viszonyrendszerben kreatívan dönt és cselekszik. Folyamatosan párbeszédben áll a lehetőségekkel, normákkal és tapasztalatokkal, ezeket kreatívan értékeli, és ennek megfelelően alakítja ki a maga cselekvését és rutinjait. Joas kreatív cselekvésemélete szemszögéből tekintve Bulányi hitfogalmából a létazonosság vonatkozását lehet kiemelni. Ebben ugyanis nem a filozófiai metafizika létfogalma van jelen, hanem az az egység és odafigyelés (engedelmesség), amely Jézusnak az Atyjához fűződő viszonyát meghatározta, s amelyet övétől is megkövetelt. Bár az Ország viszonyait és az evilág viszonyait ismerni és érteni kell, a cselekvés végső forrása az az inspiráció, amelyet a Lélek által az Atyától kaphatnak a tanítványok és a tanítványok tanítványai.

Keresztények cselekvése ma

A keresztény kifejezés ma – nemcsak Magyarországon – sok mindent jelent, leginkább magas kultúrát, ájtatosságot és politikai emblémát. Bulányi műveit újraolvasva szembeötlő, hogy milyen következetesen koncentrált a jézusi igehirdetésre. Ennek fényében a kereszténység mai felfogásai mérlegelhetők, akár bírálhatók is. Már régen nem a Bokor-mozgalom és a magyar katolikus klérus közötti szembeállásról van szó, amit leginkább titkosrendőrségi és más politikai manipulációk okoztak. A KIO vagy más művek ma mindannyiunkat arra hívnak, hogy a kereszténység elsődleges kritériumát, magát Jézus Krisztust állítsuk gondolkodásunk középpontjába, és tegyük cselekvésünk elsődleges normájává.

Ennek sikere elsősorban nem valami belső elhatározáson, érzelmi vonzódáson múlik, jóllehet ezek sem nélkülözhetők. Elsősorban tanulás, ismeret és az ismeretek elmélyítésének közösségi műveleti szükségesek ahhoz, hogy a „Mit tanított és mit tett Jézus?” kérdésre alapvetően egyértelmű és világos választ tudjunk adni. Ha Bulányi hitfogalmára vonatkoztatjuk ezt az állítást, akkor a fentebbi elemzések két irányban is erőteljes üzenetet tartalmaznak a kereszténység mai felfogása és gyakorlata számára.

Egyik oldalról a hármas azonosság utolsó elemére, a sorsazonosságra vonatkozó állítások idézik emlékezetünkbe azt a jézusi hangsúlyt, amely szerint a kereszténység sikere nem a tömegesedésben és nem a társadalom különböző területeinek intézményi integrációjában és lefoglalásában áll. A Jézus-követés keskeny út, a kereszténység története és esetenként jelene viszont széles utat mutat. Természetesen nem lehetséges és nem is szükséges a 2000 esztendővel ezelőtti Palesztina társadalmi és kulturális viszonyait a maiakkal egybevetni, s a mai társadalmi és egyházi viszonyok számára az egykoriakat mércéül állítani. Ugyanakkor a kereszténységnek nagy felelőssége

folyamatosan emlékeztetni arra, hogy a profán hatalommal, még inkább az erőszakszervezetekkel való kollaboráció a Jézustól tanult mintával ellenkező választás. Az úgynevezett politikai kereszténység célkitűzései és az evangéliumi kereszténység célkitűzései nincsenek összhangban egymással. A jézusi kereszténység nem szűnhet meg folyamatos provokációval és kritikával illetni mindazt, ami kereszténység címszóval az evangéliumok tanításától távol álló, azokkal egyenesen szemben álló célkitűzést, előírást vagy gyakorlatot jelent.

Egykori közösségi társunk, a mai kaposvári püspök, Varga László a szentelése végén mondott beszédében sokak számára nagyon meglepően azt mondta, készen kell lennünk arra, hogy hitünkért üldöztetés vagy akár halál vár ránk. Lehetett ezt a Közel-Keleten üldözött keresztényekre történt utalásként érteni, de ennek a figyelmeztetésnek egyetemesebb horizontja van: a kereszténység és a Jézussal való sorsazonosság megbonthatatlan egységét idézi emlékezetünkbe.

A kereszténység jézusi jellegével egy másik kortárs irányultság is szemben áll, az, amelyet ma a „spiritualitás” kifejezéssel illetnek, s amelynek célja egyfajta erkölcsiségmentes belső harmónia kialakítása, illetve helyreállítása. Úgy tűnik számomra, hogy a keresztény igehirdetés a prédikációkban és a legkelendőbb lelkiségi brosúrákban inkább hasonlít pszichohigiénés wellnessprogramokra, mint Jézus evangéliumi perspektívájára és provokációjára. Igazat lehet adni Philip Rieffnek, aki szerint a terápia legyőzte a karizmat, s kereszténység címen a modern világban inkább folyik lelki terápia, mint evangéliumi értékek felismerése és elkötelezett igyekezet a megvalósításukra.

Ha visszagondolok azokra a lelki gyakorlatokra, amelyeken a Bokorban részt vehettem, ezeken következetesen megnyilvánult az a törekvés, hogy az Evangélium tanítása álljon a középpontban, hogy az Evangélium mércéje legyen az életvezetésünk és a gondolkodásunk mércéje, és hogy az Istennel folytatott intenzív párbeszédben erőt gyűjtsünk a tanítványok elhivatottságának és küldetésének megvalósítására. Ezeken a lelki gyakorlaton nem mi magunk álltunk a középpontban, hanem Jézus tanítása és mintája, nem az volt a cél, hogy kudarcoktól gyötört lelkünk megnyugodjék, és nagyobb belső nyugalommal folytathassuk tovább ugyanazt az életet. Ellenkezőleg, a cél az volt, hogy változtassunk az életünkön, és az evangéliumi értékekkel szemben erősítsük fel önkritikánkat és legyünk csak folyamatosan frusztráltak, hogy megfeleljünk-e annak, amit Jézus mintájának követése elvár tőlünk. A lelki gyakorlatok az úton járás tréningjei voltak, a lét-magatartás- és sorsazonosság intenzív tréningjei. Számomra úgy tűnik, hogy a kortárs „lelki kereszténység” a

létazonosságot úgy műveli, hogy közben megfelelnek a magatartás- és a sorsazonosságról.

Kitekintés

Bulányi születésének 100. évfordulóját ünnepelve elsősorban nem azért tekintünk vissza életére és művére, hogy nosztalgizva belefeledkezzünk emlékeinkbe. Ennek is helye van, hiszen az ő életének hosszabb rövidebb szakaszai a mi életünk háncsaiba is belefónódtak. Inkább azért emlékezünk, mert a ma előttünk álló feladatok és kihívások közegében művének segítségével szeretnénk megtalálni az eredeti evangéliumi inspirációt, s az ő intellektuális és emberi magatartását felelevenítve akarunk „ésszerű hódolattal” (Róm 12,1) fordulni a Feltámadott felé, aki maga az Út.

Irodalomjegyzék

Bulányi, György (2013): Keressétek Isten Országát. Az Út. 5 kötet. Budapest.

Joas, Hans (2012): Die Kreativität des Handelns. 4. kiad., Frankfurt am Main: Suhrkamp (Suhrkamp-Taschenbuch Wissenschaft, 1248).

Joas, Hans (2014): A hit választása. Milyen jövője lehet a kereszténységnek? Budapest: Vigilia (Mai keresztény gondolkodók, 8).

URBÁN JÓZSEF

HOMÍLIA

I.

Ezekben a napokban, karácsony után és vízkereszt előtt a János-evangélium elejét olvassuk. Gyakorlatilag folyamatosan sorra vesszük az egymás után következő szakaszokat az első fejezetből. Rövid részletek ezek, az egyház szemmel láthatólag nem kapkodja el az olvasás dolgot. Viszont pontosan ez a kis adagokban való olvasás teszi lehetővé, hogy egészen apró mozzanatokat is megláthatunk, és elidőzhetünk mellettük.

A tegnap kapott részletben például felfigyelhettünk arra, hogy Jézus először szólal meg az evangéliumban. És hogy Jézus első megszólalása egy kérdés.

Jézust János két tanítványa követni kezdi. Jézus hozzájuk fordul, és ezt kérdezi tőlük: "Mit kerestek?"

Jézus első szava, első kérdése ez: "Mit kerestek?" "Mit keresel?"

Ez a kérdés belül, sőt, legbelül szólítja meg a tanítványokat, belül szólít meg minket is. Ott, ahol az dől el bennünk, hogy mit kezdünk önmagunkkal, mit kezdünk az életünkkel, minek adjuk oda magunkat, mi az, aminek érdemes odaadnunk, mi az, méltó rá.

"Mit kerestek?"

És még valami a tegnapi részletből. Jézus mielőtt megszólal: lát, meglát. Meglátja a követőket, és meglátja bennük a keresést.

Ezekkel az igékkel – lát, meglát, keres, megtalál, ismer, találkozik – telis-tele van a mai napra szóló evangéliumi részlet.

Első hallásra talán nem is tudjuk felfogni, hogy ki lát meg kit, ki kit vezet kihez. De azért van ez, mert ez a mai részlet azt is be akarja mutatni, hogy Jézushoz áttételeken keresztül, meghívás-láncolatokon át jutunk el.

Látás- és meghívás-láncolatokon keresztül. És a meghívások is a látásra szólnak: Jöjj, és lásd! Nézd!

Ezeknek a meghívás-láncolatoknak minden egyes áttételénél, minden egyes láncszeménél találkozási hívás történik. Mégpedig nem a váltó eggyel előbbi tagjával való találkozásra, hanem a Jézussal való találkozásra.

Jöjj, és lásd! Enélkül a szó nélkül nem lehetséges a Jézussal való találkozás. De mégsem egyszerűen a hithirdetők szava ez. Nem a térítők szava, és nem is a tanítóké. A tanúk szava ez. Éspedig azon különleges fajta tanúké, akik nem elégszenek meg azzal, hogy csupán beszéljenek a maguk életalakító élményéről, hanem – mint valami pedagógusok – oda akarják vezetni a többieket Jézushoz.

Aligha tévedek, amikor azt gondolom, hogy mi mindnyájan, akik itt együtt vagyunk, azért vagyunk itt, mert ezt a találkozásra meghívó szót, a látásra meghívó gesztust tapasztaltuk -- láttuk! -- Gyurka bácsival találkozáskor.

A mai napra szóló meghívón olvassuk Gyurka bácsinak ezeket a szavait:

„Csak írtam és írtam, hogy tisztában legyek veled, hogy mit is gondolok, azaz hogy Jézus mit gondolt. Mert Ő volt számomra az etalon. ... Csak azt akartam megmutatni, hogy Jézus mit tanított.”

Azt hiszem, hogy ennél többet tett.

Mert nem hithirdetést végzett, és nem pusztán valamilyen hitvilágba vezetett be, hanem Jézushoz vezetett el. És talán azért történt így, mert valójában nem a térítés szándékával mondott ki szavakat, és nem is csak a saját Jézus-élményéről beszélt, hanem képes volt megérinteni bennünk azt a keresést, amelyet Jézus is megszólított az első kérdésével. Ezt a személyes keresést, ezt a személyes szomjazást keltette életre.

Minket, akik ma itt vagyunk, a szomjunk hozott ide. Ezért vagyunk együtt egy eukarisztián, egy eukarisztikus asztalközösségen.

Nem egyszerűen egy születésnapos tanút ünneplünk, hanem találkozni akarunk azzal, akivel ez a mi születésnapos barát-kísérőnk, filagógoszunk, Jézushoz vezetőnk is találkozott, és akihez el akart minket kísérni.

Három dolgot, három kis történetet szeretnék mondani arról, hogy Gyurka bácsi hogyan vezetett, hogyan vezet engem még ma is Jézushoz.

II.1.

A kilencvenes évek kétharmada táján történt. Vagyis már jócskán benne voltunk a rendszerváltásban. Egyre több tapasztalatunk volt arról, hogy a „múlt feltárása”, az „elszámoltatás”, az "igazságtétel" -- ahogy akkoriban hívtuk a közös dolgainkkal kapcsolatos vágyunkat -- nem történik meg.

Tanulgattuk, hogy a jó és a rossz tényleg nem elválasztható. Hogy nem lehet kívül maradni ezen a szennyezett, kevert világon. Hogy nincs olyan felosztás, amely kívülállóvá tenné. Hogy nem elég az, hogy én nem voltam ávós, nem voltam párttag, nem voltam úttörő. Hogy az sem elég, hogy én akkor még nem is éltem. Nem lehet azt mondani a korábban születetteknek -- akiket apáinknak, elődöknek, bátyóknak hívtuk --, nem lehet azt mondani nekik: „Oldjátok meg a hülyeségeiteket ti! Egyétek meg, amit főztetek!” Hanem mintha az történné, hogy mi -- a fiak, az utódok, az öcsek -- tovább kavarjuk a levest. Nemcsak arról van szó, hogy enni kényszerülünk a ránk maradt kosztot, hanem mi, újabb nemzedékhez tartozók is kotyvasztók leszünk. Egy kicsit úgy, hogy ha tetszik, ha nem. Képtelenség kívül maradni. És ha benne vagy, sosem leszél tiszta. A legkevésbé akkor, ha tiszta akarsz maradni.

A „tisztázó szándék” nem tesz tisztává.

Akkoriban történt -- a rehabilitációja, vagy az elmaradt rehabilitációja táján --, hogy meghívtuk Gyurka bácsit Szegedre. Kicsit talán túlzás ez a többszám első személy, mert igazából Totya állt a háttérben, de azért többen odaálltunk a szándék mögé.

A püspöki kar láthatólag húzódozott, és mintha valami nyilatkozat, vagy legalább egy interjú született volna. Mindenesetre a rendházi közösségben is hallhatóvá vált az ellenkezés hangja. Jött ez az előbb említett kavarási. Én pedig nem csekély önbizalommal -- vagy nevezük nevén: önhitséggel -- azt gondoltam, tisztába teszem ezt a dolgot. Kezembe vettem hát az ügyet, és igazgatóhelyettesi minőségben levelet írtam Gyurka bácsinak. Megírtam neki, hogy a tervbe vett lelkigyakorlat egyelőre „nem időszerű”. Tisztán emlékszem a büszkeségre, amely eltöltött, amikor rátaláltam erre a szóra. Nem időszerű. Telitalálat! Mentségemre szól talán, hogy komolyan is gondoltam a meghívást, tényleg elnapolni akartam, nem pedig időt nyerni, amíg újabb kifogást nem talállok.

De nem erről, nem magamról akarok beszélni, hanem róla. Mert hiszen nem az az érdekes, hogy néhány évvel később tényleg meg is hívtuk. Az érdekes az, hogy eljött. Erre a második, elhalasztott meghívásra is igent mondott.

Nem emlegette fel soha, hogy mit tettem vele, hogy visszautasítottam, hogy nemet mondtam rá, hogy nem adtam neki helyet az időmben. Nem azért nem említette, mert már nem tudott róla, hanem azért, mert

nem volt *időszerű*. Minek említette volna, ha egyszer együtt éltünk. A meghívás elfogadásával, a közeledéssel, a velünk, a velem való közösségvállalásával új időszámítást kezdett. Megnyitott egy új teret, ahol együtt éltünk, ahol közösen kerestünk. Ahol együtt próbáltunk látni. Egy új teret nyitott, ahol együtt próbáltunk találkozni azzal, aki felé a közös szomjunk vonzott.

Időt adni a másoknak. Teret nyitni a másoknak. És főként annak, aki bántott. Azt hiszem, ezt jelenti a másikért vállalt szenvedés. A sebből, de nem sértődötten beszélni. A sebben, de nem sértetten élni. Talán ezt jelenti megbocsátani. Az áldozat ajándéka ez a térnyitás, ez az időt teremtés. Megnyitni a sebet, térré tenni, ahol folytonos szemrehányás és állandó büntudat nélkül együtt lehet élnie bántónak és bántottnak. Ajándék, ha valaki tud jól áldozat lenni. Jól áldozatnak lenni művészet. Ahhoz, hogy a seb megnyitható legyen, tisztán kell tartani. Ápolni kell, de nem feltépni. Élve, élön tartani. Azért, hogy életadó legyen, hogy életet adjon. Kivárni, amíg a másikban, a bántóban, a sebosztóban is meg nem nyílik az a seb, amelyet önmagán ejtett a másikra mért ütéssel. Ezek az egymásba nyíló sebek nyitnak meg minket az élet befogadására.

Gyurka bácsi jól volt áldozat. Érdekes, hogy nem szerette az áldozat-teológiát. Sok szempontból igaza is volt. Önmaga mégis elég jó áldozat volt. Tudott hordozni. Mert tudott megbocsátani. Nem ácsolt magának piedesztált, nem kovácsolt magának erkölcsi tőkét az üldöztetéséből. Nem mutogatta a sebeit. Nem is hivatkozott rájuk. Jó áldozat volt. Olyan, akivel jó volt együtt lenni. Még nekem is, aki pedig bántottam egyszer.

Nem emlegette ezt fel soha. Hiszen az áldozatnak itt már nincs dolga. Nincs más dolga, mint a saját sebe tisztán tartása. A többi nem az ő dolga. Hanem azé, aki a növekedést adja.

II.2.

A másik történetem a szeretetet elfogadni tudásról szól.

Bár ő sokat hangsúlyozta azt, hogy a szeretet lényege az adás, de tudott ennek a háttéréről is: szeretni tudni annyit jelent, mint szeretetet elfogadni tudni.

Akkor történt, amikor először eltört a sarokcsontja, aztán a csípőcsontján lett repedés. Aztán lebénult a bal karja, majd eltört a jobb. Tolókocsiban közlekedett a házban is, és másnak kellett etetnie.

Ápolót kerestünk mellé, aki jött vele az ebédlőbe is a közös étkezésekre. Etette. Egy darabig néztem, néztem. Aztán nem bírtam tovább, átvettem tőle.

Etetni nem könnyű. Azt hihetné például az ember, hogy a kanalat bele kell nyomni a másik szájába. Dehogy kell. Magunknak sem nyomjuk bele, hanem igazából szűrőslöjjük a levest. A kanál olyan, mint egy

kis csésze, amelyet az ajkunkhoz emelünk. És igen, ez az emelő mozdulat is szükséges, persze a kellő időben, és a kellő szögben. Mi ez a kellő szög? Hát ez az! Olyan ez, mint a szakácskönyvek mágikus szófordulata, az „ízlés szerint”. Ezt az emelő-csordító mozdulatot is érzés szerint kell csinálni. Ennél tovább az elmélet nem juthat.

De nem erről, és nem magamról akarok beszélni, hanem róla. Arról, hogy milyen volt az arca, amikor átvettem az etetést. Hogy mit mondtak a szemei. Hála, öröm, köszönet, összetartozás volt a tekintetében. Kicsit az is, hogy na végre, átvehetted volna korábban is. De ezt épp csak annyira mondta, hogy ne vegyem szemrehányásnak.

Vannak betegek, akik a magatehetetlenség terhét azzal próbálják a maguk számára elviselhetőbbé tenni, hogy próbálnak irányítóként fellépni: követelőzőnek adják ki magukat, elkezdenek parancsolgatni, utasításokat adni. Se így nem jó, se úgy nem jó. Gyurka bácsi nem ilyen volt. Ő inkább megpróbálta minél későbbre tolni a pillanatot, amikor kiszolgáltatottá válik.

Jézusról azt írja a Zsidóknak írt levél, hogy "a szenvedésből engedelmisséget tanult". Micsoda mondat ez! Mindkét dolgot tartalmazza, amely teológiai nehézséget -- pontosabb így mondani, egzisztenciális nehézséget -- okozott Gyurka bácsinak. Az engedelmisség és a szenvedés.

Talán a harmadikként említett elem, a tanulás jelentett neki némi világosságot. Hogy itt valami tanulni valóról van szó. Hogy nem furcsa az, ha neki ez nehéz. Hogy valamiképp ismerős lesz ez, ha másként nem, legalább, mint út, mint módszer.

És amikor e tanulás közben szeretettel találkozott, akkor azért volt hálás, mert kiderült neki, hogy tényleg ismerős gesztusok között halad az ismeretlen felé.

Kiderült neki, hogy a szeretet nemcsak adás, hanem adni hagyás is. A szeretet nemcsak adás, hanem a szeretet elfogadása is.

Az ismeretlen és félelmetes tanulása során ismerős arcok vesznek körül, és főleg annak az ismerős arca néz és lát minket, aki a szenvedésből engedelmisséget tanult.

Ez az a helyzet, amikor a félelemtől bezárkózó tanítványoknak a feltámadt Jézus azt mondja: Ne féljete! És itt megint a sebeinknek van szerepe. Mert ugyanez a feltámadott Jézus megmutatja a sebeit. És ezzel mintha arra is hívna, hogy tanuljuk, mit kell tennünk a magunk a sebeivel. Tanít arra, hogy hogyan kell tisztán tartani a sebeinket. Tanít arra, hogyan nyithatjuk meg a sebeinket, hogyan tehetjük a sebeinket olyan helyé, ahová mások betérhetnek, ahol életet kaphatnak, ahol az életre sebzódhatnak.

Amikor az egyik szobai balesete után a sebészeti ügyeletre vittem a Péterffy utcába, a betegfelvételnél azt hitte az asszisztens, hogy a fia vagyok. Nem

javítottuk ki se ő, se én. Úgy láttam, ő is élvezte a dolgot. Örültem neki, és büszkeség töltött el.

III.3.

A harmadik történetem a Jézus-központúságról szól. 2007-ben ő húzott engem karácsonykor, nekem kellett ajándékot adnia a közösségben. Megkaptam a KIO kötetét, a Napló 91-es füzetét és egy kísérő levelet, egy verset. E vers utolsó három szakasza így hangzik:

„Sokat találsz majd benne,
Botrányosat. De bízom Benned:
Nem botránkozol, hiszen ismered,

Akitől, amíg él, csak olyan telik,
Amit ajkára ad egyetlen
Szerelme, a Názáreti.

Vége, vége, nincs tovább,
Megizzadt, s koszorús homlokát
Megtörölheti s Pegazust is, a lovát.”

Ez az „egyetlen Szerelme, a Názáreti” nagyon világos az életében. De nem is csak világos, hanem hatékony. Tényleg úgy élt, úgy beszélt, olyan volt, hogy az embernek kedve támadt találkozni Jézussal.

Ez a hatékonyság nem az ő műve volt. Nem is lehetett az övé, és ő sem gondolta soha, hogy az övé lenne.

Hatékony, vagyis gyümölcsöző, termékeny volt a tanúságtétele, mert az élete valóban Jézus-központú volt.

Amikor egy ilyen embertől azt halljuk, „Jöjj, és lásd!”, akkor az a keresés érintődik bennünk, amelyről a János-evangélium tegnap és ma olvasott részletei beszélnek.

Amikor egy ilyen ember, a Jézus-központú életet élő ember abban segít minket, hogy a lényünk mélyén munkáló keresés és szomj [és nyugtalanság vö. Ágoston] egyre elevebb legyen, akkor valójában az történik, hogy minden szava, minden mozdulata azt mondja nekünk: „Jöjj, és lásd!”

Ez az az a hatékonyság, ez az a termékenység, amely Gyurka bácsi életét jellemezte.

III.

„Jöjj, és lásd!” Milyen érdekes, hogy a Jézussal való találkozás sem egyszerűen végpont, még ha igaz is, hogy a keresésünk valamiképpen célba ér.

Mert mintha az történe, hogy a keresésünk folytatódik, csak most már Jézussal együtt keresünk. Keresni és megtalálni lenni egyszerre. Amikor a keresés és a rátalálás, a másakra szomj és a vele való együttlét egyszerre van jelen. Ilyen az, amikor a szerelmével van együtt az ember.

Jézussal együtt járva tanuljuk új módon látni az életet és a világot: azt tanuljuk, hogy milyen is Jézussal kapcsolatban levőnek látni saját magunkat és a kapcsolatainkat: azokat, akiket szerettek, és azokat,

akik szeretnek engem, azokat, akik bántottak, és azokat is, akiket én bántottam.

És talán alapvetően azt tanuljuk ebben a kapcsolatban, amiről – ahogy hallottuk már – a mai evangéliumi részlet is beszél: a találkozást megelőzően Jézus már lát minket.

Talán azt lehet mondani ez alapján, hogy Jézus-központú élet élni annyi, mint „meglátottnak” lenni. Vagy ahogyan a János-levél mondja, amelyből szintén részleteket veszünk ezekben a napokban:

„A szeretet nem abban áll, hogy mi szeretttük Istent, hanem hogy ő szeretett minket” (1Jn 4,10).

Azért vagyunk ma együtt ezen az eukarisztikus ünnepelésen, mert ezzel a szeretettel akarunk találkozni, ez előtt a szeretetet előtt akarunk megnyílni, ettől a szeretetteljes látástól akarunk látva lenni.

Jöjj, és lásd! Jöjj, és légy látva!

FARAGÓNÉ BIRCSÁK MÁRTA

GYURKA BÁCSI EGYIK ÁLMA AZ ETIKA KÖNYVSOROZAT VOLT...

Drága barátaim!

Kilenc perc alatt szeretném felidézni a Bokorban született Etika tankönyvsorozat útját napjainkig. Gyurka bácsi egyik álma volt, hogy már az iskolapadban ülők szívébe és fejébe kerüljön be a jól ismert hármasszámú eszmény: az adás, erőszakmentesség, szolgálat, és az élet élhetőségének értékrendje. Az Ő egyik legfőbb irányelve az volt, hogy tanuljunk meg gondolkodni minél előbb, és ez ne szűnjön meg életünk végéig. Emlékszem rá, amikor egyszer rákérdezett, hogy az alsó tagozatos Feri fiának tanítom-e már a szillogizmust. Mondtam, hogy még ez nem jutott eszembe. Erre Ő: pedig ideje lenne már, hiszen értelmes gyerek...

Valójában Végh Györgyikének kellene itt állnia és beszélnie az Etika könyvekről, mert Ő hívta életre és fogta össze a kis csoportot, akik megalkottuk a könyvcsaládot, de Ő annyi helyen és témában áll ma

helyt, hogy már helyetteseket kellett fogadnia, mint pl. engem is. A '90-es évek elejétől erőteljes igény mutatkozott az önálló etika (ember-ismeret, erkölcsan stb.) tantárgy közzétételünkbe történő bevezetésére, így a Nemzeti alaptanterv Ember és társadalom műveltségterületén belül kapott helyet ez a részterület. Gyurka bácsi kezdeményezésére a 90-es évek elején megalakult az a borkorbeli pedagógusokból álló munkacsoport is, amely elkezdte az etika tantárgy tartalmának kidolgozását. Végh Györgyi fogta össze a 12-14 fős csoportot, az ő otthonukban találkozási indult a műhelymunka, és alkottuk meg a tankönyvcsaládot.

Létrejött a közös irány és felépítés, Végh Bandi vállalta a tanterv szak szerű összeállítását. A könyv fő címe Gyurka bácsi javaslatára lett Gondolkodás és viselkedés, alcíme pedig: Etika. Mindenki írta a magáét, és az összejöveteleken megosztottuk az eredményeket. Kéry Magdi, Döry Pista és Gyombolai Éva néni az alsós korosztály számára szánta a könyvet. Mi Ferivel a kiskamaszokat céloztuk meg, Mészáros Andris a 7-8. osztályos korosztályt, Kovács Laci a 15-16 éves gimnazistákat kívánta bevezetni az Etika rejtelmibe, Kovács Tádé pedig a már majdnem felnőtt, 17-18 éveseknek írta meg a filozófiai mélységű tananyagot.

(A könyvek címlapja a kivetítőn látható.)

Az első kiadás 1996-ban jelent meg, a Flaccus Kiadó gondozásában, és a kiadó könyvesboltjában volt kapható a sorozat, no meg a Bokorportán. A könyvek zömét Gyurka bácsi lektorálta. Az Oktatási Minisztérium segédkönyvvé nyilvánította sorozatunkat, mely illeszkedett az akkori NAT-hoz, és igazodott a Helyi Tanterv-építő Kézikönyv (RAABE) Emberismeret B) tantervéhez. Ez a lépés fontos volt a pedagógiában való használhatóság miatt és ez az illesztés Végh Bandi szép, gondos munkáját dicséri.

Az első kiadást követte a 2-3., de aztán elfogytak ezek a könyvek is. A további igényeket pl. mi úgy tudtuk kielégíteni, hogy Totya beszkenelte, és így elektronikusan el tudtuk küldeni az érdeklődőknek. Utána még voltak igények főleg vidéki iskolákban, azt is meg kellett oldani, ezért Feri föltette a II. könyvet a MEK-re, ahonnan a mai napig letölthető a kiskamasz változat.

Minden könyv előszavából idézek egy kis részt:

Döry Pistának mottója Dosztojevszkijtől származik:

„Gyermekeim, ó drága barátaim, ne féljete az élettől! Olyan szép az élet, amikor valami jót és igazat cselekszik az ember!”

A mi saját mottónk így szól:

„Az embernek úgy kell élnie, ahogyan gondolkodik, mert különben úgy fog gondolkodni, ahogyan él.”
(Poul Borgie)

Nagyon fontos, hogy gondolkodásunk és viselkedésünk teljes összhangban legyen. Vagyis az ember mindig mondja azt, amit gondol, és azt tegye, amit mond.

Hozzáfűzném, hogy ilyen szempontból Gyurka bácsi igen jó példa volt nekünk, mert Ő aztán teljesen ön azonos volt. Mindenhova elment, ahová hívták, mindenkit meghallgatott, de mindig azt mondta, amit gondolt.

Mészáros Andris könyve Gyurka bácsi Merre menjek? című művének egyik idézetével indít:

„Nincs mindenkinek módja táncművésszé lenni. De mindenkinek módja van létrehozni a legkülönb műalkotást: saját harmonikus, boldog életét.”

Laci könyvének előszavából az erőszakmentességre törekvést emeltem ki:

„Nem nézhetjük tétlenül társadalmunk borzasztó rákfenéjét. „Tenni, tenni, tenni vágyom. Élni mért e bús világon, hogyha meg nem mozgatom” – mondja Goethe (De nyugodtan lehetne Kovács Lacié is ez az idézet, Őt is merve...) A világ alakítása vár rád és tájékozódni kell ebben a világban. Az erőszakmentesség bizonyára forró pont lesz számodra. Ez gyökerekig rendíthet meg. De át is változtathat viharral álló kemény tölgygyé.”

Még egy általános bevezetőt idéznék. Bármelyik könyvből tehetném, mert nagyon hasonlóak. Az elsőt az alsó tagozatosból választottam:

„A könyvek szerzői hangsúlyozottan foglalkoznak az emberi élet olyan területeivel, mint a helyes, erkölcsös magatartásmód, udvarias viselkedés, erőszakmentes konfliktuskezelés, környezettudatos életmód, adás, boldogságvágy, önzetlen szeretet, vallások, önnevelés. Megismertetnek a viselkedés, lelki, közösségi és társadalmi alapjaival, bevezetnek a helyes magatartást megalapozó logikus és felfedező gondolkodás műhelyébe.”

Az 1997/98-as tanévben Végh Györgyi irányításával létrejött az etikaoktatásra felkészítő pedagógus-továbbképző tanfolyam, ami szintén előrevivő, úttörő kezdeményezés volt. A BOKKE 80 órás akkreditált tanfolyamán a fővárosban elsőként 24 pedagógus vizsgázott és kapott oklevelet, majd taníthatott emberismeretet/etikát általános és középiskolában.

Györgyike több konferenciát is szervezett etikaoktatás témakörben, esetenként együttműködve a Fővárosi Pedagógiai Intézettel is, mert Szebenyi Péter, az FPI akkori igazgatója támogatását élveztük. Gyurka bácsit az igen nagy örömmel töltötte el, hogy Ő a Fővárosi Pedagógiai Intézetben tarthatott előadást. Ezekon a fórumokon az ország minden részéből meghívtak, elkötelezett pedagógusok és tankönyvírók mutathatták be kezdeményezésüket, könyveiket, megoszthatták tapasztalataikat, és vitathatták meg az akkor még csak reménybeli etika tantárgy tartalmát.

Az 1994-ben alakult BOKKE (Bokor Közösségfejlesztő, Kulturális Egyesület) több éven át az etika, mint tantárgy közoktatásunkban való megjelenését szorgalmazta fő tevékenységeként. Pályázatok révén sikerült megszerezni a könyvkiadás, a rendezvények, a továbbképzés szervezési költségének fedezését.

A kerettantervi szabályozás után az Emberismeret, Etika önálló modul tantárgy lett a 7. és 11. évfolyamon, heti 1 órában, továbbá érettségi tárgyként is választható (volt). Egyetemek, főiskolák vezették be az oktatói képzést, és néhány tankönyv (-sorozat), taneszköz is készült, azonban a tantárgy helyzete periférikus maradt.

Miután az oktatási törvény szerint elválasztásra került az iskolákban a hittan és az etika tanítása, így az iskolai hittanórákról kiszorultak a könyvek. Viszont egyéb hittanórákon használták vidéken is, és maga Kovács Laci is, a Bokorportán tartott hittanokon. Jómagam évekig ezekből a könyvekből oktattam az Ember és társadalom tantárgyat, és a kollégáim úgyszintén, sőt osztályfőnöki órákon is használták. Az iskolánk hosszú éveken át hivatalosan megrendelte a tankönyvcsaládot. Az ELTE Bárczi Karán az első évfolyamosoknak a NAT Ember és társadalom blokkját tanítottam 13 évig, ahol a 150-170 hallgató csoportokra osztva évente az Etika részénél, a könyvsorozatból kaptak fiktív tanítási feladatokat egyes témák szerint. Meg kell, hogy mondjam, igen ügyesen oldották meg a feladatokat, és adták elő társaiknak!

A jelenlegi szabályozás alapján csak a meghatározott, központi könyvből taníthatnak a tanárok a világi és az egyházi iskolákban egyaránt. Ez pedig nem a mi sorozatunk. Más Etika és Emberismeret könyv szerzője is szomorú, mert minden más könyv szintén kiszorult a rendszerből. Pl. Kamarás István Emberismeret könyveit is nagyon szerették a tanulók. Vigasztalásul azért elmondhatjuk, hogy erkölcsi alapvetéseink jelen maradtak, mert az Etika tantárgy jelenleg érvényes kerettantervi egységei elég széleskörűek, és magukban foglalják az általunk fontosnak gondolt tartalmakat, sőt a pedagógiai módszertan, tevékenységforma is hasonló szemléletet tükröz. Érdeklődéssel várjuk az új Nemzeti alaptanterv megközelítését, erkölcsi alapvetését, követelmény rendszerét...

Örülünk, hogy részesei lehettünk annak, hogy az Etika tantárgyi rangra emelkedett, és ma már egyetemeken képeznek oktatókat. Pl. Mészáros András és Kollár Gabi is elvégezték az Etika tanári szakot.

Valószínű, hogy a hármas eszményünkön alapuló erkölcsstan ugyanúgy csak kis körökben élhet tovább, mint maga a Bokor.

Nem biztos, hogy mindig a létszám a fontos, ha a kis közösségeknek elég erős a hite! Ez a reményünk azért megmaradhat! Köszönöm a figyelmet!

BÓTA ZSUZSA ÉS BENYHE BERCI

BOLDOG MONDÁSOK (BNT 2017/2018)

Emlékezni és hálát adni jöttünk ma össze. Emlékezni Rád, Gyurka bácsi! A sok kincs közül, melyet élénk álmodtál, belénk plántáltál és hittel élénk éltél, talán a legfontosabb az Isten Országának keresése, még inkább megvalósítása.

Álmodtál te kommunáról is, és biztos volt Benned némi csalódottság, hogy mi csak néhány napos együttélésig jutottunk... Számunkra mégis a Bokor Nagytáborok jelentik az egyik legnagyobb kincset.

Talán csak a véletlen, hogy mi ketten állunk itt előttetek. Képzeljétek mellénk azt a több száz testvérünket, akik hozzánk hasonlóan munkálkodtak és munkálkodni fognak az Isten Országának építésében a táborok megvalósítása során.

Mi az elmúlt két év BNT-iből gyűjtöttünk össze egy csokrot, az ott megélt pillanatokról, melyekről boldogmondások is eszünkbe jutottak.

1. Boldogok, akik ketten-hárman összegyűlnek Jézus nevében – Ő ott van közöttük. (1-2)
2. Boldogok, akik tevékenyen élik napjaikat és tesznek másokért, mert soha nem fognak unatkozni és magukkal túl sokat foglalkozni. (3-4)
3. Boldogok, akik létrehoznak valami értékeset, mert nyomot hagynak a másik emberben. (4-5)
4. Boldogok, akik képesek csendben maradni és másokat figyelve hallgatni, mert saját egojukat elcsendesítve meghallhatják a másik embert. (7-9)
5. Boldogok a gyermekek, akiket nem akadályoznak benne, hogy Jézushoz menjenek – ilyeneké a mennyek országa. (10)
6. Boldogok, akik Tádé miséit hallgatják – mert nekik nem kell hallgatniuk. (11)
7. Boldogok, akik kivárlják a sorukat, és inkább a másikat segítik, hogy elérjék a céljukat, mert nincs annál nagyobb öröm, ha a másikat boldoggá tehetjük. (12-13)
8. Boldogok, akik generációs hovatartozásuktól függetlenül egymás mellett állnak, elfogadják egymás másságát, mert nem lesznek egymás számára idegenek. (14-16)
9. Boldogok, akik az ünneplésben, liturgiában, szertartásokban osztoznak, egy közösséget alkotnak, mert megszentelik a pillanatot. (17-18)

10. Boldogok, akik meglátják a művészetben feltáru-
ló szépséget – érzékenyebbek lesznek azok az
igazságra. (19)
11. Boldogok, akik nem láznak az élet nehézségei
ellen, de alázattal dolgoznak önmagukon – ők
megtapasztalják az élet teljességét. (20)
12. Boldogok, akik nem ijednek meg a saját
árnyékuktól – megtanulhatják, hogy ha le nem is
győzhetjük sárkányainkat, megszelídítve azokat
szánthatunk is velük. (21)
13. Boldogok, akik vállalják a szembenézést saját
gyengeségeikkel – előttük feltáru-
l a tökéletesedés útja. (22)
14. Boldogok, akik szép leányok forró táncát nézik,
mert... ööö... kell ezt magyarázni?! (23)
15. Boldogok, akik a háttérben dolgozva segítik
mások kibontakozását – ők ismerik a szolgálat
örömét. (24)
16. Boldogok, akik hajlandóak összekapcsolódni
felebarátaikkal játékban, munkában, mert nem
lesznek magányosak. (25-26)
17. Boldogok a gyermekek, mert ők még tudnak
teljesen jelen lenni, figyelni, játszani, alkotni. (27-
29)
18. Boldogok, akik leguggolnak a gyerekek mellé
játszani, nevetni, szeretni, mert a gyerekektől
még mindig van mit tanulnunk. (30-31)
19. Boldogok, akiket cirógatnak, ölelnek és
csókolnak – jobb azoknak a kivert kutyánál. (32)
20. Boldogok, akik ismerik az elmélyült munka
örömét – nekik sosem lesz üres az életük. (33-34)
21. Boldogok, akik a gyermekekkel foglalkoznak,
tanítják őket, mert ők gazdagodnak legtöbbet
általuk. (35-36)
22. Boldogok, akik még tudnak áhítattal figyelni –
számukra csodákkal teli a világ. (37)
23. Boldogok, akik meghallgatják mások
tanulástételeit, és hálások érte, Ők osztozhatnak
a testvérük megtapasztalásában. (38)
24. Boldogok, akik hisznek abban, hogy gondolataink
tudatosítása fontos, mert ez javunkra és mások
javára válik. (39-40)
25. Boldogok, akik szeretnek alkotni, szépet
létrehozni saját kezükkel, mert ezzel mások
öröme tesznek. (41-43)
26. Boldogok, akik nyitottan meghallgatnak és
befogadnak más - a sajátjuktól eltérő -
gondolatokat, látásmódokat, mert gazdagodnak
ezáltal. (44)
27. Boldogok, akiknek van idejük emlékezni
elődeikre, így lelkükben hordozzák azokat, akik
már a szellemlétben egyek velük. (45)
28. Boldogok, akiknek a gyökerei termékeny
táptalajban erednek – nekik mindig lesz hová
visszanyúlniuk. (46)
29. Boldogok, akik szívükön viselik a világ sebeit,
azon embertársaink sorsát, akikért Jézus segítőül
hívott minket, mert Ők még képesek só lenni. (47-
48)
30. Boldogok, akik tehetségüket Istentől kapott
ajándékként fogadják, mások öröme
kamatoztatják, mert boldogítanak vele
mindnyájunkat. (49-51)
31. Boldogok, akik nem csak beszéddel fejezik ki
önmagukat, hanem testüket Isten templomaként
tekintve egyre inkább harmóniában élnek
önmagukkal. (52-54)
32. Boldogok, akik képesek szívből nevetni,
derűjüket másokkal megosztani, mert a tiszta
mosoly ráncai messziről felismerhetővé teszi
Őket: Ők Jézus barátai. (55-56)
33. Boldogok, akik együtt esznek, megosztják
egymással asztalukat, mert ökö-
r eszik magában... (57-58)
34. Boldogok, akik meg tudják élni a pillanat
szentségét felebarátaik körében, mert ilyenkor a
Lélek jelenlétét tapasztalhatják meg. (59-60)
35. Boldogok, akik együtt tudnak táncolni, énekelni,
bulizni, amikor az ideje van, mert ez a fajta
együttlét is Istennek tetsző. (61-66)
36. Boldogok, akik ismerik a mértéket – tudják,
mennyivel léphetik azt át egy-egy nagy
beszélgetés kedvéért. (67)
37. Boldogok, akik síppal, dobbal s mindenféle
zeneszerszámmal tudják kísé-
rni éneküket – bérelt
helyük lesz az angyalok karában. (68-70)
38. Boldogok, akik hajnalba nyúló nagy
beszélgetésekben találkozhatnak egymással – és
még boldogabbak, akik mellettük is mélyen
tudnak aludni. (71)
39. Boldogok, akik gyermekeikkel együtt érkeznek a
táborba, mert meg tudják nekik mutatni, hogy
VAN létjogosultsága a közösségnek,
megtapasztalható valóságosan is Isten Országá-
ra. (72-76)
40. Boldogok, akik nem fűrésztik önmagukban,
másban mossák meg arcukat – rajtuk a mennyek
országának visszfénye ragyog. (77-78)
41. Boldogok, akik eljönnek egy ekkora közösségbe,
szívesen töltenek együtt 4 napot közel 400
barátjukkal (és még egy szelfit is megengednek
Mikivel ☺), mert biztosan gazdagodva mehetnek
haza. (79-81)
42. Boldogok, akiknek az ég felé nyújtóznak karjaik –
előbb-utóbb megfogják az Isten lábát. (82)
43. Boldogok, akik ajándékként önmagukat adják –
Krisztus követői ők. (83)
44. Boldogok vagyunk mindnyájan, akik
hazavihettünk egy-egy emléket a kezünkben is. A
sokféle virág az emlékezésen túl jelképezheti

számunkra, hogy mind Isten gyermekei vagyunk. Hasonlóak, de mégis kicsit különbözőek... Feladatunk az Élet, az élet továbbadása, megélése, az Isten Országának megteremtése még itt a földön! (84)

SZŰCS GABRIELLA

BOKORÜNNEP – BULÁNYI 100

Nagyon jó, hogy van egy ilyen rendezvény, - mert itt megemlékezhetünk a Bokor közösség alapítójáról, Bulányi Györgyről és ráirányíthatjuk a figyelmet az általa képviselt fontos értékekre, - mert a nagy nyári táboron kívül itt is találkozhatnak egymással a Bokor tagjai, - és mert a képes beszámoló segítségével betekintést nyerhetünk mind az alapítványok, mind a kis csoportok által végzett tevékenységekbe, a felnőtteknek és gyerekeknek szervezett nyári táborokba, a közösségek által végzett segítő tevékenységekbe. Ezek a jó példák követésre méltóak és arra ösztönöznek, hogy a hétköznapi rohanásában kicsit megálljunk és megvizsgáljuk, hogy a saját környezetében mit és hogyan segíthetünk az erre rászorulóknak, akik sokszor nem mernek, nem tudnak, vagy nem akarnak segítséget kérni. Külön öröm, hogy lehetőség volt megnézni a Gyurka bácsinak készített emléktábla avatásáról készült videót, ahol a visszaemlékezésekből azok is képet kaptak róla, akik őt személyesen nem ismerhették. Megtudtuk azt, hogy milyen egy igazi jó tanító, aki a saját elképzelését nem akarja rákényszeríteni a tanítványaira, hanem meghallgat, odafigyel, érvel, meggyőz és így végül mégis eléri a célját. A sok prezentáció, amivel az előadók készültek mind azt bizonyítja, hogy a kis közösségek jól működnek és sok helyen, sok pozitív dolgot tesznek. A hálaadó szentmise is különleges volt, mert ezt is átszötte a Gyurka bácsival kapcsolatos személyes emlékezés, és az elhangzottak alapján a lény, személye szinte kézzelfogható közelségbe került. És igen, még most is, a távolból is tanít minket. Például arra, hogy emberek vagyunk, néha tévedünk, hibát vétünk egymás ellen, és ha megbántanak, vagy visszautasítanak minket, az bizony rosszul esik, de tudnunk kell megbocsátani egymásnak.

VÉGH GYÖRGYI

BOKKE

Egy jogi személyiséget képviselvek, a többnyire BOKKE néven szereplő Bokor Közösségfejlesztő Kulturális Egyesületet.

Bisztrai Gyuri és közösségbeli barátai alapították 1994-ben a jézusi szeretetközösségek építésének, a közösségek születésének, szerveződésének és tartalmas szellemi élet segítésének szándékával. Az alapszabályban szerepel az ifjúság erkölcsös nevelésének és a családok szeretetkapcsolatának erősítése, támogatása, az erőszakmentes, karitatív, környezettudatos gondolkodás- és életmód elterjesztése. A megalakulás óta törekszünk az élénk szellemi életre és tartalmas közösségi kapcsolatokat, programok megteremtésére.

Tevékenységeinket és az éves munkatervünket ezen szempontok hangsúlyával állítjuk össze.

Mottó: „*Amit nem kívánsz magadnak, azt ne tedd másnak sem!*” (Konfucius)

Az egyesület főként adományokból, pályázati támogatásokból és nagyon sok önkéntes munkával működik. A költségeket igyekszünk csökkenteni azzal is, hogy fizetett alkalmazottunk, tiszteletdíjasunk nincs, így a feladatok összehangolása, a programszervezés önkéntes segítők bevonását igényli – egyre többet igényelné. Nagyszabású terveinkhez keresünk és fogadunk tehát segítőt!

A **BOKORPORTÁL** a Bokor egyik fontos információs csatornája, melyet a BOKKE kereteiben hoztunk létre sok éve, és azóta is működtetjük, gondozzuk. Nem sorolom fel a menüpontokat, ajánlom inkább a látogatást.

A szerkesztőség tagjai közül sajnos többen „odaát” vannak már. Tehát ezen a területen is hasznos munkát tudunk ajánlani az érdeklődőknek. Elsőként korszerűsíteni szeretnénk a portált, és pl. Gyurka bácsi sok-sok írása, elmélkedése is feldolgozásra vár, amelyeket már nem statikus, ill. egyszerűen pdf formában lesz érdemes megjelentetni, hanem kereshető rendszerbe építve. Ez nagyon sok feladat, szükségünk lenne a segítőkre.

A **BOKORPORTA** nevében nagyon hasonló a webes felületünkhöz, de ez a bázis nem az interneten, hanem a VIII. kerületben, a Szentkirályi utca egyik házában belső udvarából érhető el. Ez a kis lakás, amelynek megvásárlásában Gyurka bácsinak igencsak nagy része volt, évtizedek óta hűen szolgálja a Bokor közösségépítő eseményeit, színtere gyermek- és ifjúsági foglalkozásoknak, közösségi miséknek, különböző találkozóknak és tanácskozásoknak, de pl. most könyvlerakatként is jól funkcionál. Kovács Laci és Polinger Ági vállal felbecsülhetetlen munkát a porta működtetésében, üzemeltetésében, a programok szervezésében, nyilvántartásában, de akár a takarítást is ide sorolhatjuk. Ezúton is köszönjük fáradhatatlan szolgáló szeretetüket!

És ha már lakóhelyekről van szó, el kell, hogy hangozzék a Balaton-felvidéki **ÓBUDAVÁR** név is, hiszen ebben a faluban volt Gyurka bácsi nyári

„rezidenciája” – természetesen nem ez a szó írja le legpontosabban azt a szerény, kis házikót a nagy kerttel, ahol oly sokan megfordultunk lelki gyakorlaton, nyaraláson, vagy csak útba ejtettük a közelben járván. Ez a nagy múltú, sokat látott hely fenntartása, gondozása immáron az egyesület feladata. Egy kis csapattal próbáljuk karban tartani ..., de sokkal több erős kézre lenne szükségünk. Egyelőre küzdősporthoz jelleget van a kert munkáinknak, mivel a természet él, növekszik, burjánzik minden – bizonyára jó a hely szelleme. Az elmúlt években azért néhányan nyaraltak is ott, és tartottunk régiós és közösségi találkozót is.

Hosszabb távú terveinkben szerepel a ház felújítása, korszerűsítése, s alkalmasabbá tétele lelki gyakorlatok helyszínének, nyaralásokra, rekreációs programokra. Szeretnénk majd kialakítani itt egy Bulányi György emlékszobát is - már, ha győzzük energiával és persze lesz rá anyagi fedezetünk.

Az egyesületi célok megvalósítása rendezvényeket szervezünk, előadásokat, tanfolyamokat tartunk, szervezünk, valamint az egyesület szellemiségét tükröző kiadványokat, szakmai anyagokat állítunk össze, jelentetünk meg.

A megalakulástól több éven át az etika, mint tantárgy közoktatásban megjelenésének elősegítése, szorgalmazása határozta meg döntően tevékenységünket. Pedagógus-munkacsoportunk szívós, úttörő munkával összeállított egy etika tantervet, és megírta a hozzá illeszkedő *Gondolkodás és viselkedés c.* tankönyvsorozatát, ... de erről Faragóné Bircsák Márti, az egyik tankönyvíró beszél majd.

Azóta is szívügyünknek tekintjük az erkölcsi nevelés támogatását, elektronikus segédleteket is készítettünk (3E), amelyeket az interneten tettünk közzé, szabad felhasználásra.

KÖNYVKIADÁS

A BOKKE adta ki Gyurka bácsi *Füves könyvét*, de a mai emléknaphoz kapcsolódó *Önéletírás* megjelenésével óriási kő gördült le a szívemről/lelkemről. Jó 10 éve, egyik beszélgetésünk alkalmával vetette fel Gyurka bácsi, hogy szeretné nyomtatásban kiadni ezt a visszatekintését, és megkért, hogy keressék kiadót számára. Kerestem, kerestem, de nem sikerült, nem kapkodtak érte a kiadók... Azóta is feladatommak tudtam ezt a megbízást, azonban az évek teltek-múltak, és nem állt módunkban megvalósítani az álmát – a megjelentetést –, így maradt egyre inkább teherként a vállamon. És eljött ez a születésnap, amikor szinte rejtélyes módon minden csodálatosan összejött, s most kézbe foghatjuk az 500 oldalas önéletírást. A kötet borítóját Szabó Eszter tervezte, a szöveggondozásban közreműködött: Gromon András,

Schanda Beáta, Bajnokné Benyhe Judit, Bajnok Dániel és persze én is.

Gyurka bácsi „*személyes sorsán keresztül vezeti végig az olvasót a XX. századon, így a kötet egyszerre szubjektív visszaemlékezés és társadalomtörténeti, egyháztörténeti dokumentum is.*” (Részlet a főszerzővegből)

Olvassátok! Bátran biztatok erre mindenkit, mert tapasztaltam, hogy magával ragadó, izgalmas olvasmány – még úgy is, hogy egyik-másik részletét ismertem más könyveiből.

Gyurka bácsi szava cseng a fülemben: „... *csak azt akartam megmutatni, hogy Jézus mit tanított.*”

KÖSZEGINÉ RIHMER MELINDA

CIGÁNY TESTVÉREINKRŐL

Közösségünk 45 évvel ezelőtt alakult Pécssett. Azóta a nyarakat leszámítva minden héten találkozunk. Jelenleg 12 – en vagyunk. Mivel több, mint 20 évig volt tagunk egy egyetemet végzett cigány fiatalember, aki a helyi kisebbségi önkormányzatnak is elnöke volt, hamar kapcsolatba kerültünk cigány testvéreinkkel.

Az elmúlt évtizedek során több módon is próbáltunk közel kerülni hozzájuk. Nem beszélnek cigánymisszióról, vagy pasztorációról. Két okból. Egyrészt, mert leginkább csak addig jutottunk, hogy gesztus értékű közeledéseket valósítsunk meg: szeretünk titeket, fontosak vagytok nekünk, elfogadunk benneteket. Másrészt, legalább annyira alakították cigány testvéreink a mi világlátásunkat, élettapasztalatunkat, mint mi az övéket.

Most a legutolsó két próbálkozásunkról szeretnék mesélni.

1) Négy évvel ezelőtt kapcsolatba kerültünk egy Pécsből 50 km – re levő kis zsákfaluvallal, ahol 67 házban több száz cigányember él. Nem tudom, mennyire vagytok tisztában a magyarországi határ kb. háromnegyedének 50 km – es sávjában élő emberek mindennapjaival? Ebben a zsákfaluban két embernek van munkája, az egyik a polgármester. A többieknek van közmunka, havi 54 000 Ft-ért, ha jóban vannak a polgármesterrel. Vagy foglalkoztatást helyettesítő támogatás - ha sikerült legalább egy hónapban közmunkát szerezni – havi 28000 Ft- ért. A falu egyébként példásan tiszta, árkok rendbe téve, középületek (templom, faluház) lefestve, parkosítva stb. Próbálkoznak fekete munkával, ahol rendre átverik őket, nemcsak a maszekok, hanem még a külföldi nagyvállalatok is. A legközelebbi nagyobb városba alig jár busz, ha be kell menniük, az több, mint ezer forintba kerül és elmegy vele az egész nap. Nincs orvos, nincs posta, nincs bolt. A naponta megjelenő mozgó boltban több, mint 300 Ft egy kiló

kenyér, s minden sokkal drágább, mint a városokban. A faluban két fürdőszobás ház van. A tisztálkodást télen - nyáron egyaránt, a falu végén természetesen feltörő termálvizes gödörnél oldják meg.

Többszöri látogatás után próbáltunk abban segíteni, hogy két tanultabb fiatalasszony havi 5 – 5000 Ft díjazás, valamint tőlünk kapott kézműves anyagok segítségével foglalkozzon az ottani gyerekekkel hétvégén. Többször mentünk ki játszani, kézműveskedni a gyerekekkel, tanítottunk nekik gitáros keresztény énekeket. Részt vettünk az ottani pünkösdista jellegű istentiszteleten, ahol az anyukák békében szoptattak, az idős cigányasszonyok pedig azonnal kikeresték az említett bibliai részt, mert az Ige kedvéért megtanultak olvasni. Nagyon komoly és életszagú ígéhirdetést hallottunk. A szolgáló zenészek ugyanazok voltak, mint akik a lagzikban zenélnek (érdekes volt).

Gyűjtöttünk mesekönyveket, s azok a gyerekek választhattak, akik alkottak valamit (rajz, ragasztás stb.), a maradékot ott hagytuk a helyi kis könyvtárnak. Minden esetben próbáljuk azt a gyakorlatot elültetni, hogy nekik is tenniük kell azért, hogy jobb életük legyen, tudjanak kitörni a passzivitásból, ami egyébként teljesen érthető.

Az Élelmiszer Bankkal közösen gyűjtöttünk a Tescóban tartós élelmiszert az egyik évben, kb. 750 kg jött össze. Ennek nagy részét ebbe a faluba vittük ki. Odakértük a polgármestert a falu végére, hogy ő mondja meg, hogy melyik házban mennyien laknak, s annak megfelelően osztottuk a csomagokat. Így minket nem lehetett részrehajlással vádolni. Mindenki kapott valamennyit.

Egy alkalommal kivittünk egy bábszínházat, nagy öröm volt, ilyet még a felnőttek sem láttak soha. Mivel minden családnak van kis területe, buzdítottuk őket, hogy kezdjenek gazdálkodni, legalább minimális szinten. Sajnos már az idősebb nemzedék is elfelejtette az ilyen jellegű ismereteit, mivel ők még gyári munkásként dolgoztak régen. Így aztán vittünk szakkönyveket, vetőmagot, üvegeket a lekvárnak, szerszámokat stb. Egy alkalommal vittünk egy utánfutónyi vetőkrumplit, hogy szétosszuk a faluban. Azonnal veszekedés támadt, hogy ki kapjon és ki nem. Erre férjem azt mondta, hogy akkor ő most visszafordul **íziben**, mire gyorsan megszületett a megegyezés, hogy a család nagyságától függően mindenki részesedik belőle.

Több alkalom, de ez utóbbi különösen is, azt jelezte viszont számunkra, hogy így, hogy csak időnként megjelenünk, nem igazán látjuk át az ottani viszonyokat, nem tudjuk, mi fedi a valóságot és mi

nem. Egy – egy család segítése irigységet szülhet, s többet árthat, mint használ. Így abban maradtunk, hogy aki kér vetőmagot és igazolja is, hogy gondolja is a veteményt, annak minden évben küldünk zöldség vetőmagokat. Továbbra is tartjuk velük a kapcsolatot e – mail útján. Igazi segítségre akkor lenne módunk, ha ott élnénk közöttük nap, mint nap, mint ahogy az alsószentmártoni plébános Lankó Józsi teszi.

Helyzetük egyébként teljesen reménytelen. Házaik eladhatatlanok, hiszen ki költözik egy ilyen helyre? Városi albérletre meg nincs pénzük, pedig ott esetleg lenne munkalehetőség. Próbálkoznak helyi vállalkozás indításával, de ehhez profi segítségre lenne szükségük. Egyetlen igazi kitörési lehetőség a tanulás! Az egyik családban, ahol két gyerek van, a nagyobbik egyetemista, a kisebbik most kezd a gimnáziumot emelt angol tagozaton. Ők már kapnak ösztöndíjakat, kedvezményes kollégiumot. Talán nekik sikerül!

2) Hét évvel ezelőtt a katolikus egyház átvett Pécssett egy városszéli iskolát, amelyben 80 – 100 cigánygyerek tanul. Nagy örömünkben, hogy végre nem az elitet támogatjuk eldöntöttük, hogy testvérközösségeket szervezünk minden osztálynak. Sajnos a nyolc közösségből csak három tartott ki, egy szent Mónikás nyugdíjas csapat, egy templomi kórus együttes és mi.

A mi gyerekeink jelenleg már hetedikesek. Elsőtől fogva tartjuk velük a kapcsolatot. Amikor még kisebbek voltak, mentünk a születésnaposokat köszönteni, s mindig olyan játékot kaptak, ahol nem egymás legyőzése, hanem a közös játék öröme a fontos. Természetesen ilyenkor nagy közös játszásokat is csaptunk. Adventre 24 kis zsákot varrtunk, benne az alsó tagozaton minden évben napi meglepetésekkel.

Ötödikesek voltak, amikor először engedték el velünk őket egy hosszú hétvégére, amit Fekeden, az ország egyik legszebb kis falujában töltöttünk. Ez az alkalom nagyon mély beszélgetéseket és persze rengeteg közös játékot, élményt jelentett.

Tavaly elvittük őket moziba, a 10 gyerekből a fele most volt először ilyen helyen. Már csak azért is, mert nem tudják kifizetni a két buszjegyet, amivel be kell jönni a városba.

Tisztában vagyunk vele, hogy semmilyen nagy jelentőségű dolog nem történt. Mégis, legalább volt olyan tapasztalatuk, hogy valakik szeretettel fordultak feléjük, s elfogadták őket úgy, ahogy vannak. Az is nagy örömet jelentett, hogy felső tagozatos korukban is teljesen maguktól készítettek nekünk is ajándékokat, fontosnak gondolták, hogy ők is adjanak, örömet szerezzenek.

KOVÁCS LÁSZLÓ

BULÁNYI GYÖRGY EMLÉKTÁBLÁJÁNAK FELAVATÁSA

Barátaim!

Ünnepélyesen lelepleztük most ezt az emléktáblát Gyurka testvérünk és barátunk születésének 100. évfordulóján.

1) Nem tudom, hogy aki erre jár, és feltekint erre a táblára veszi-e a fáradságot, hogy kiderítse ki is volt ez a *Bulányi György*. Azon túl, hogy egy *piarista szerzetes tanár* és *katolikus teológus*, és egy *bokrot* ültetett itt valahol, fogja-e tudni ki volt *Ő* igazán?!

2) A *kommunista rezsim* tudta, hogy egy „államellenes összeesküvés vezetője” volt. Ezért kötélt általi halálra ítélte őt, és csak a véletlen műve, hogy a halálos ítélet életfogytiglani börtönre változott, amely közel tíz évig tartott.

3) A magyar katolikus *egyház hierarchiája* is tudta, hogy Bulányit (az Állam Egyházügyi Hivatalt és az ÁVÓ-t kiszolgálva), eretneknek kell nyilvánítania. A Magyar Katolikus Püspöki Kar még a római apparátust is bevonta, és évtizedekre eltiltotta őt a nyilvános papi működéstől. Csak pár évvel a halála előtt szüntette meg a büntetést.

4) Azt, hogy ki volt Bulányi György, azt *mi a barátai* tudjuk igazán. És ha lesz független *történetírás*, majd a történelem szolgáltat neki igazságot: Európa, sőt az egész világ előtt méltatva az ő igazi tevékenységét és jelentőségét a katolikus egyház életében.

5) Bulányi *katolikusnak* vallotta magát. *Teológus* volt, akinek munkássága annak a bizonyításáról szólt, hogy Isten maga a *SZERETET*.

A börtön évek után Jézus szavait elemezve azt is megfogalmazta, hogy miben áll ez a szeretet: az szeret, *aki ad* és nem vesz; az szeret, *aki szolgál*, és nem uralkodik; az szeret, *aki nem üt*, és nem üt vissza, hanem megbocsát.

Ilyen *Istent* és ilyen *egyházat* hirdetett az evangéliumok Jézusa; és ilyen egyházat és ilyen *társadalmat* akart Bulányi. A hatalmi egyházból és világból szeretetközösséget: *ISTEN ORSZÁGOT!*

6) Bulányinak már a *szándéka* is veszélyes volt, és forradalmi volt a *hang*, amit pengetett. De még veszélyesebb volt, hogy mindezt elkezdte *tettekre* váltani.

Kisközösségeket hozott létre, Jézus mintájára, és ezekből felépülő egyházat tervezett. A diktatúra idején a közösség tagjai még a börtönt is vállalva kezdték megtagadni a *katonaságot*, azon az alapon, hogy nem akarják kiképeztetni magukat gyilkosnak, hiszen Mózes már megfogalmazta a „*Ne ölj!*” parancsot, Jézus pedig az *ellenség szeretetére* biztatta barátait.

7) Csoda-e, ha a kettős: állami és egyházi üldözés ellenére sem tudtunk ellenállni a felismert Jézusi tanításnak. A vetés szárba szökken, ágakat hajtott és országos *Bokorrá* nőtt.

Csoda-e ha most itt vagyunk a *ház* előtt, melynek egyik szobájában élt és dolgozott Gyurka barátunk és testvérünk, és amely annyi élményt rejt mindnyájunk számára.

Csoda-e, ha emléket állítunk most neki?!

8) A 100 éves évfordulóra megjelent „*Önéletírás*” kötete. A könyv, *Arany János* egyik versének utolsó soraival végződik, és azzal az aggodalmas kérdéssel zárul, hogy „*a jövőendő nemzedék se kérdi, se tudja, nem is igen lesz rá gondja, hogy itt éltem s a tömegben én is lantot pengeték*” (*Honnan és hová?*).

--- Gyurka! Nagyon kiszárnánk Veled, ha a következő nemzedékeknek csak ezt a hideg *márványt* hagynánk örököül. Te maradandó „*művet*” akartál hagyni magad után, és a Te igazi műved az *élő Bokor*. Igaz, nem mindig lobog úgy, mint Mózes csipkebokra, és mi öregek már menetelünk a temető felé, de a jövőendő nemzedék hiszem, hogy nem felejtí „*lantod*” hangját, JÉZUSÉT, és élő közösségeik viszik tovább az ércnél és márványnál maradandóbb műved: a BOKROT.

Köszönjük!

BAJNOK DÁNIEL

EMLÉKTÁBLA-AVATÁS

(BULÁNYI 100)

2019. január 5. Budapest, XII. kerület, Városmajor utca 47/b.

Sokunk számára emlékekkel teli hely ez a ház. Nem itt találkoztam először Gyurka bácsival, de itt voltam nála először ifjúsági misén, tizenhárom évesen, valamikor 1995 kora tavaszán. A szobájában tartotta, ahová egy tucatnál többen nemigen lehetett beférni.

Emlékszem az első alkalom izalmára. Én voltam a legfiatalabb a körben, és a házi szabályok értelmében

mindig a legifjabbnak kellett először kifejtenie gondolatait a mise prédikációját helyettesítő körbeszélgetés kérdő mondatához kapcsolódva, amelyet többnyire valamely másik résztvevő fogalmazott meg. Nem tudom már, mi volt az első alkalommal a kérdés, de a későbbi évekből ilyesmikre emlékszem vissza: „Szabad-e nem jó szívvel adni?” „Volt-e olyan tulajdonsága Jézusnak, amelyben nem helyes őt követnünk?” „Miképp vélekedne Jézus a génmódosításról?” Hát ilyen súlyos kérdésekre próbáltam választ adni kamaszfejjel, és miközben igyekeztem a lehető legokosabbakat mondani, átéltem, hogyan növeli egy fiatal emberpalánta szellemi és lelki erejét, ha érzi, hogy odafigyelnek rá. Gyurka bácsi nagyon tudott figyelni ránk, és ez hatalmas élmény volt számomra: egy nagy tekintélyű, elveiért a börtönt megjárt próféta érdeklődik az iránt, hogy miként látom a világot én, a nyeretlen tizenéves. Meghallgat, aztán érvel. Nagyszerű iskola volt. Bár mindenki ilyenben nevelkedhetne!

Voltak persze nehéz pillanatok is: amikor semmi okosat nem bírtam kitalálni, mégis rám került a sor... Ekkor kellett rájönnöm, hogy nem az teszi bölccsé az embert, ha sokat beszél, bár keveset mond, hanem ha tudja, mikor kell hallgatni, s mikor beszélni. (Ezt azóta is tanulom, mérsékelt sikerrel.)

Volt aztán olyan is, hogy úgy éreztük: Gyurka bácsi beszél túl sokat. Bár mindig Jézus volt számára az etalon, előfordult, hogy mélyen megbántott másokat, és igen, emlékszem olyan esetre is (ekkor már talán huszonéves lehettem), amikor én bántottam meg őt... Ember volt, s miért lett volna idegen tőle bármi emberi? (Terentius)

Sokszor kérdezgette tőlünk: mihez kezdünk majd az emlékével a halála után? Elfelejtjük? Szentté avatjuk? Bár gyakran viccelődött a majdani szentté avatási perével, amelyben az utókor egykor igazságot szolgáltat neki, valójában mindkét lehetőség igen riasztó volt számára. Félt tőle, hogy elfelejtjük őt és mindazt, amiért egy hosszú életen át küzdött: feladjuk a szelíd, szolgáló és szegény Jézus által hirdetett Isten Országának építését már itt, ezen a földön. És félt attól is, hogy a Bokor belemegy a vallásképződés zsákutcájába: kiszakad az egyházból, és nagyszerű (szent életű) alapítójára hivatkozva tévedhetetlennek, sőt minden más vallásnál különbnek képzelet magát.

E két félelmetes perspektíva, a felejtés és a 'szentté avatás' valójában kéz a kézben jár. Akinek tetteit és gondolatait kezdik elfelejteni, annak képe sematikussá, fekete-fehérré válik, mint egy árnyalatokat nélkülöző, szekerével faragott, rosszul elkészített portré. Elvesznek az emberivé tevő lélekrezdülések, és csak egy steril ikon marad, akit lehet ugyan imádni, de szeretni már igen nehéz.

Mire való tehát ez a Garajszki Jenő faragta gránittábla, s rajta a Lengyel István szobrászművész által készített bronzplakett? Arra, hogy dacoljunk a felejtéssel: ne felejtsük el, hogy honnan jövünk, és kitől kaptuk az indítást arra, hogy életünket Jézushoz igazítsuk, de ne felejtsük el azt sem, hogy alapítónk minden erénye dacára nem volt mentes a hibáktól és a tévedésektől sem. Igényelte, hogy vitázzunk vele, érvelt, és olykor arra is hajlandó volt, hogy mások érvei előtt meghajoljon – de mindezt sosem öncélúan tette, hanem azért, hogy minél jobban megértse Isten álmát az emberről, és arról az általunk építendő Országról, ahol nincs erőszak, nincs a másikat elnyomó hatalom, és nincs kizsákmányolás sem. Ha mi is ezért érvelünk, akkor nem felejtjük el Gyurka bácsi örökségét. Ha erre emlékeztet minket ez a tábla, akkor nem hiábavaló a hideg gránit: hiszen nem halhat meg egészen, akire emlékeznek (Horatius).

Szolgálja ezt a célt soká e tábla!

BÓKAY LÁSZLÓ

„KERESSÉTEK AZ ISTEN ORSZÁGÁT!” – BULÁNYI GYÖRGY SZÜLETÉSÉNEK SZÁZADIK ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPELTÉK

Bulányi György piarista szerzetes születésének 100. évfordulója alkalmából január 5-én emléknapot szervezett a Bokor Közösség a Duna-parti piarista kápolnában.

A délelőtti tudományos igényű előadások az alapító szellemi, lelki és emberi örökségének néhány aspektusára fókuszáltak. Délután színes mozaikok mutatták be, hogy az alapító álmából a Bokor közösségeihez tartozók az évtizedek alatt mit és hogyan tudtak megvalósítani. Az évforduló alkalmából Bulányi György egykori lakóhelyén, a XII. kerületi Városmajor utca 47/b. számú ház falán emléktáblát helyeztek el a közösség képviselői.

Amikor az emléktábla avatására került sor, Bulányi György egykori lakása előtt többen arról beszélgettek, milyen emlékeik vannak Gyurka bácsiról, az általa titokban, lakásán tartott szentmiséről, lelkigyakorlatokról, beszélgetésekről. Erről beszélt már a „hivatalos” ünnepség keretében Kovács László, nyugállományban lévő atya is, aki az elsők között csatlakozott a közösséghez, illetve Bajnok Dániel, aki az ünnepségen a fiatalabb korosztály képviselőjeként szökölt.

Kovács László az emléktábla avatásakor emlékeztetett, hogy Bulányi Györgyöt a kommunista hatalom államellenes összeesküvéssel vádolta meg és ezért halálra ítélte, melyet végül életfogytiglani börtönre változtatott, az Egyház pedig – eretnekként – évtizedekre eltiltotta a nyilvános papi működéstől. Hogy ki volt igazából Bulányi György – folytatta Kovács László –, azt mi, a barátai tudjuk, illetve a majdani történetírás mutatja majd be igazi tevékenységét, szolgáltat majd neki igazságot. Hozzátette: Bulányi György teológusként azt hirdette, hogy Isten az, aki szeret. A börtönévek után is azt tanította, hogy szeret az, aki ad és nem elvesz, aki szolgál és nem uralkodik, aki nem üt és nem üt vissza, sőt az ütést is megbocsájtja. Ilyen Istent és ilyen Egyházat hirdetett egykor az evangéliumok Jézusa, a mezítlábas Jézus, ilyen volt Bulányi György egyházképe is. E gondolatok veszélyesek voltak, főként azért, mert Bulányi György kezdte megvalósítani őket – mondta többek közt ünnepi beszédében Kovács László.

A fiatalabb korosztály képviselőjében Bajnok Dániel azzal kezdte beszédét, hogy a közösség milyen sok tagjának emlékekkel teli hely a Városmajor utcai lakás. Mint mondta, ő először egy ifjúsági misére érkezett a házhoz. Aztán beszélt arról, hogy Gyurka bácsit – hiszen nagyon sokan így szólították Bulányi Györgyöt – foglalkoztatta, hogy halála után mi történik majd művével, a Bokorral, illetve miként fognak rá emlékezni. Félt, hogy elfelejtik őt és

mindazt, amiért egy hosszú életem át küzdött. Félt attól is, hogy a Bokor belemegy a vallásképződés zsákutcájába, kiszakad az Egyházból, és alapítójára hivatkozva tévedhetetlennek képzei majd magát. Bulányi György félt a felejtéstől, de a „szentté avatástól” is. A Garajszki Jenő által faragott gránittábla és a Lengyel István szobrászművész által készített bronz plakett emlékeztet mindenkit a Bokor Közösség alapítójának gondolataira, tetteire mondta Bajnok Dániel.

Az emléktábla avatás után a megemlékezés a piaristák Duna-parti kápolnájában folytatódott, ahol délelőtt előadások hangzottak el, délután pedig vetített képes mozaikok a Bokor életéből. Az emléknapot az a szentmise zárta, melyet Urbán József SchP, generális asszisztens mutatott be Labancz Zsolt SchP tartományfőnökkel. Urbán József a szentmise elején felolvasta Pedro Aguado piarista generális rövid üzenetét, melyet az emléknapp résztvevőinek küldött. Ebben többek közt azt írta, hogy hálás Bulányi György piarista tanúságtételéért, az Egyházzal és a küldetéséről alkotott víziójáért, látásmódjáért. Üzenetében a generális hangsúlyozta: továbbra is szükségünk van olyan emberekre, amilyen Bulányi György volt.

Homíliájában Urbán József a karácsonyi időszakban olvasott evangéliumi részekre utalt, melyek a meghívásról, a látásról, a Jézussal való találkozásról, az ő követésre való felszólításokról szólnak. Mindez azonban nem a hithirdetők, a térítő, szava, hanem a tanúké. Azoké a különleges tanúké, akik nem elégszenek meg azzal, hogy csupán beszéljenek a maguk élethalakító élményéről, hanem oda akarják vezetni a többieket is Jézushoz. E látásra meghívó szót, gesztust tapasztaltuk Gyurka bácsival találkozáskor is – mondta Urbán József, majd hozzátette: ő nem hithirdetést végzett, nem pusztán valamilyen hitvilágba vitte követőit, hanem Jézushoz vezetett mindenkit. Nem a térítés szándékával beszélt, hanem képes volt megérinteni mindenkiben azt a keresést, szomjazást, mely Jézushoz vezet az embert. Így tehát nem egyszerűen egy születésnapos tanút ünneplünk ma, hanem találkozni akarunk az Eucharishtiában azzal, akihez ez a barát-kísérőnk el akart minket vezetni.

Az évforduló alkalmából megjelent Bulányi György 2005-ben írt Önéletírása, melyben hosszú életének 87. évében visszatekintett nem mindennapi életútjára. A szerző személyes sorsán keresztül vezet az olvasót végig a XX. századon, így a kötet egyszerre szubjektív visszaemlékezés és társadalomtörténeti, egyháztörténeti dokumentum is.

BULÁNYI GYÖRGY SP

FATIMAI HISZEKEGY

Hiszek az egy Istenben. Hiszem, hogy nem volt soha kezdete, és nem lesz soha vége. Hiszem, hogy időtlenül létezik. Hiszem, hogy láthatatlanul és tapasztalhatatlanul létezik, és hogy nem olyan, mint a látható és tapasztalható világ. Hiszem, hogy nincsen létrehozó oka, mert időtlenül és anyagtalannul önmagától létezik; Ő az önmagában való Élet. És Tőle van minden, ami van. Élettelen és élő, és minden Tőle kapta a létezését. Ő a teremtő oka mindennek, ami van.

Hiszem, hogy az Isten – szeretet. Hiszem, hogy az Ő senkitől sem kapott, időtlenül birtokolt élete – a szeretet élete. Hiszem, hogy az Ő élete a szeretet közösségi, családi élete. Hiszem, hogy az Isten időtlenül odaadja teljes önmagát. Hiszem, hogy aki odaadja önmagát, az az Atya. Hiszem, hogy akinek odaadja önmagát, az a Fiú. Hiszem, hogy az, akit az Atya odaad a Fiúnak, az a Lélek. Hiszem, hogy a mindent odaadás nem áll meg a Fiúnál.

Hiszem, hogy az Atyától a Lelken keresztül ez a Lélekkel megajándékozott Fiú visszaadja teljes önmagát az Atyának. Hiszem, hogy a Fiúévá lett Lélek eközben visszaáramlik az Atyához. Hiszem, hogy ebben az időtlen és szünetet nem ismerő áramlásban áll fenn az Isten szentháromságos élete. Hiszem, hogy ebben a szeretetkörforgásban kielégül az Isten adásigénye és kapásigénye is. Hiszem, hogy az Istennek ennek következtében nem hiányzik semmi. Hiszem, hogy így birtokolja az oszthatatlan létteljességet, az isteni mindent. Hiszem, hogy ebben a mindent adó közösségben az Isten mértéket nem ismerően boldog. Hiszem, hogy nem hajthatja semmi kényszer. Hiszem, hogy tökéletesen szabadon adja oda magát teljesen és mindenestől. Hiszem, hogy ennek semmi más oka nincsen, csak ő, tehát csak az, hogy Ő ilyen. Csak az, hogy Ő maga a Szeretet. Hiszem, hogy nincs emberi szó, amely teljesebben tudná kifejezni, hogy mi Ő: a szeretet az Isten, és az Isten – Szeretet.

Hiszem, hogy szeretetből hívta létre a nemlétből az embert, az emberiséget. Semmi másért nem teremtett meg bennünket, csak azért, hogy részesítsen bennünket a maga szeretetéletében, annak boldogságában. Mégpedig azon a minden emberi elképzelést meghaladó fokon, amely mértékben a teremtmény számára az egyáltalán lehetséges. Isten nekünk is mindent kíván adni, s a teremtmény annyit kaphat meg az Istentől, amennyinek a felvevására a teremtményi lét egyáltalán képes.

Hiszem, hogy a maga képére és hasonlatosságára teremtett meg minket. Szabadoknak teremtett meg bennünket azzal a lehetőséggel, hogy választhatjuk és

elutasíthatjuk őt; választhatjuk a szeretetet, és elutasíthatjuk a szeretetet. Hiszem, hogy csak azért teremtett meg bennünket a bűn választás lehetőségével, mert különben nem tudnók választani őt, a szeretetet; hiszen szabadság nélkül nincsen szeretet. Hiszem, hogy belénk lehelte a maga Lelkét, s ez a Lélek a lelkiismeretünkön keresztül meg nem szűnően szólít, hív bennünket a szeretetre, amíg csak el nem hallgattatjuk szavát.

Hiszem, hogy a földi lét minden szenvedése, a betegség, az ínség, a természet és az emberek felől jövő megpróbáltatások – mind csak arra vannak, hogy akármilyen nehéz sorsunkban is bizonyosságot tegyünk róla, hogy csak a szeretet életútját választjuk. Hiszem, hogy állhatatosságunkat Isten gazdagon jutalmazza.

Hiszem, hogy az Atya elküldötte hozzánk a Fiút. Hiszem, hogy a Fiú testet öltött és közöttünk élt. Hiszem, hogy azért jött el, hogy az ember számára hallható emberi nyelven elmagyarázza nekünk, hogy az Isten szeretet, és éppen ezért az embernek a szeretetre kell rátennie életét. Hiszem, hogy azért jött el, hogy megmagyarázza nekünk, hogy az Istenhez, a szeretethez akármilyen áron is hűségeseeknek kell maradnunk. Hiszem, hogy meghalt értünk, hogy a hűség feledhetetlen példáját mutassa nekünk. Hiszem, hogy a szeretetre tanítva és élénk élve azt, hathatós erővel megújította bennünk az Isten életét. Hiszem, hogy Jézus benne van azokban, akik szeretik Őt. Hiszem, hogy benne vannak mindazok, akik szeretik Őt. Hiszem, hogy Jézus és az ember egymásban levése erőt ad az embernek a szeretetre.

Hiszem, hogy Jézus a halottak közül harmadnapon feltámadt. Hiszem, mert a tanítványok látták Őt, s negyven napon keresztül tovább tanította őket az Isten Országára, a szeretet életének a titkaira. Hiszem, hogy negyven nap múltával visszament Atyjához, ahonnan jött. Hiszem, hogy időtlen isteni élete nem szenvedett változást. Hiszem, hogy a Szentháromság élete hiánytalan volt az alatt a harminc-egynéhány esztendő alatt is, amíg a Szűztől szült testben itt, közöttünk élt.

Hiszek a Szűzanyában, akinek osztályrésztül jutott az elképzelhető legnagyobb emberi méltóság: a megtestesülésre magát elszánó Fiú édesanyja lehetett. Hiszek abban a tálán tizenharmadik évében járó názáreti lányban, aki vállalta a világ szemében a legnagyobb csúfságot, a leányanyaságot is; de ezen az áron is igent mondott az Isten hívására. Hiszek ebben a lányban, aki egészen rábízta magát az Istenre.

Hiszek abban, hogy a feltámadás kétségtelenül bizonyította Jézus minden szavát. Ezért hiszek abban, hogy a hit annyit jelent, hogy igaznak tartom Jézus minden szavát. Hiszek abban, hogy hinni annyit is

jelent, hogy hűségesen odarendezem életem a jézusi tanításhoz, a szeretethez.

Hiszek Jézus szavának, s ezért hiszem, hogy életem egyetlen feladata, hogy visszaszeressem az engem Önmagát odaadva, Golgota-áron is megszerető Istent. Hiszek abban, hogy szeretnem kell az Istent. Átölelve Őt minden képességgemmel. Nem úgy, mint tikkasztó nyárban a patak hűs vizét; nem úgy, mint amikor az ember átöleli szerelmesét. Nem a hús és vér képességeivel, de azzal a maradéktalan értelmi-akarati-érzelmi hűséggel, amely barátot baráthoz fűz. Hiszem, hogy Jézus barátjának akar engem, és hiszem, hogy nincs külön élethivatásom, minthogy egész életemmel igent mondjak erre a hívásra, és barátja legyek annak az Istennek, aki magamhoz hasonló emberként élt közöttünk, hogy megkönnyítse számomra e felkínált barátság elfogadását és teljesítését.

Hiszem, hogy csak akkor lehetek Jézus barátja, csak akkor szerethetem vissza az Istent, ha igyekszem Hozzá hasonlítani. Mindenekelőtt abban, hogy Ő mindenkit, minden embert szeret. Hiszem, hogy minden embert szeretnem kell. Hiszem, hogy nem tekinthetek senkit sem ellenségemnek. Hiszem, hogy nem lehet számomra egyetlen ember sem közömbös. Hiszem, hogy minden embert felebarátomnak kell tekintenem, az ellenségemet is. Hiszem, hogy nincs más hivatásom, minthogy minden embert, akivel csak találkozom, testvéremmé tegyek – a szeretetben.

Hiszem, hogy aki szeret, az ad. Hiszem, hogy élethivatásom az adás. Eletemben minden egyéb csak foglalkozás lehet, de a hivatásom: az adás. Azt kell adnom, amim van: jó Szót, mosolyt, pénzt, időt. Mindazt, amit munkával-szeretettel megszereztem. Hiszem, hogy adnom kell annak, aki kér. Hiszem, hogy adnom kell annak, akit testi vagy lelki ínségben találok – kéretlenül is. Hiszem, hogy adásaimnak nincs felső határa. Hiszem, hogy az adásban nincs elég, csak még tovább. Hiszem, hogy mindentadásra teremtett meg az Isten, aki Maga a Mindentadás. Hiszem, hogy szegényé kell tennem

magam felebarátaimért, hogy testvéreknek tekinthessenek.

Hiszem, hogy azt is szeretnem kell, aki bánt. Hiszem, hogy nem szeretem azt, akit visszabántok. Hiszem, hogy ki kell törölnöm szótáramból ezt a szót: jog. Hiszem, hogy nem az a hivatásom, hogy megbüntessem a bűnösöket. Sem a rám támadókat, sem a másokra támadókat. Hiszem, hogy a hántásokat csak a mindent eltéréssel lehet kevesbíteni az emberiség életében. Hiszem, hogy a Golgota vállalásával is példát adott nekem Krisztus. Hiszem, hogy vállalom kell a magamat meg-nem-védés következményét: az üldözöttséget is.

Hiszem, hogy aki szeret, az szolgál. Hiszem, hogy nekem is vissza kell utasítanom a pusztai Kisértőt. Hiszem, hogy nekem is el kell menekülnöm azok elől, akik „királlyá” akarnak tenni engem. Hiszem, hogy nekem is közembernek kell lennem, mint a názareti

Ácsnak, mint a fizetés nélküli Vándortanítónak. Hiszem, hogy csak akkor tudok szolgálni, ha nem uralkodom. Hiszem, hogy csak akkor tudok csak adni és sohasem venni, ha kisember vagyok. Hiszem, hogy csak akkor tudok csak simogatni és sohasem ütni, ha a társadalom kicsinyei között vagyok. Hiszem, hogy Isten csak akkor tud barátjává választani, ha olyan kicsiny vagyok, mint ama názareti ismeretlen falusi kislány. Hiszem, hogy vállalom kell a jézusi szolgálat feltételét; a társadalmi kicsinységet és az alulértékelést.

Hiszem, hogy azt, akit nekem az Isten élettársul rendelt, mindenki előtt kell szeretnem. Hiszem, hogy csak olyat rendelt nekem, aki velem együtt akarja járni a jézusi szeretet útját. Hiszem, hogy az

Istent ölelem át, amikor őt ölelem. Hiszem, hogy kettőnk-szeretetkapcsolatát a maga szentháromságos szeretetéte boldogító földi másának akarta számomra. Hiszem, hogy a gyermek, a népes család életbehívása és Istennek nevelése az én első és legalapvetőbb feladatom élethivatásomnak, a szeretetnek a gyakorlásában. Elválaszthatatlanul egy

ez a család a hitvesi szeretettel. Csak így lehet kedves az Istennek az ölelés: csak ha termékeny a szeretet.

Hiszem, hogy az Isten munkára teremtette az embert. Hiszem, hogy nekem is el kell végeznem a magamét annak érdekében, hogy megtermelődjék és szolgáltatódjék az, amire embertársaimnak, magamnak is szükségünk van.

Hiszem, hogy a családi életet is, a munkát és munkahelyet is fel kell használnom arra, hogy növekedjék Jézus vetése. Hiszem, hogy az a hivatásom, hogy megszülessék a földön Isten Országá. Hiszem, hogy a Jézus szeretetében egybe kell kapcsolódnia minden osztálynak és nemzetnek. Hiszem, hogy el kell tűnnie mindannak, ami akadályozza, hogy az emberek testvérek lehessenek. Hiszem, hogy építenem kell a Szeretet Országát. Hiszem, hogy az emberi élet mindent egybefoglaló hivatása: elvezetni mindenkit Krisztushoz. Hiszem, hogy túl családon és munkán – ez az én felelősségem is.

Hiszek a Lélekben, aki vezeti Jézus itthagott művét, az Egyházat. Hiszek az Egyházban, amelynek Krisztushoz kell vezetnie az emberiséget. Hiszek a Sziklában; aki Krisztus akaratából az idők végezetéig rendező személye annak, hogy megújuljon a Föld színe. Hiszek a szentségekben. Hiszek a keresztségben és a bérálásban, amely újra és újra lepecsételi a hívőt, a Krisztus útján járnai akarót Isten számára.

Hiszek a bűnbánat szentségében, mert az Isten minden bűnbánónak megbocsát, és mert emberi szóval is hallani akarom testvérem ajkáról az isteni megbocsátás szavát. Hiszek az Oltáriszentségben, amely táplálja bennem a szeretetet, a bennem lévő krisztusi életet. Hiszem, hogy a házasság és az egyházrend szentsége erőt ad: hogy abban, amit választottam, végig kitartsak. Hiszem, hogy a nagybetegek szentsége megerősít földi életutam utolsó órájában.

Hiszek a békében, amelyet Isten mindig megad azoknak, akik az Ő útján járnak. Hiszek a Jézus békéjében, amely el nem hagyja az embert kísértésben, betegségben, börtönben, sőt a Krisztusért vállalt halál előtti órában sem. Hiszek Jézus ügyének történelmi diadalában, hogy valósulni fog a történelmi jövőben az, amit megígért: vetése növekedni fog, kovásza megkeleszti ezt a világot, a mustármag fává nő és lombot ereszt; és nem lesz lobogó, amely magasabban szállna a jézusnál. Hiszek a történelmi diadal ma is tapasztalható jelében: hogy százannyi testvérem és nővérem lehet, ha le tudok mondani a csak magamra gondolásról, ha másokért akarok élni.

És hiszek az imádságban, amely erőt ad a szeretetre, és megnöveli karom erejét. Hiszek az imádságban, amely elér oda is, ahová nem tudok eljutni. Mindazokhoz, akiket szeretek, s akikért megteszem – vagy megtenném, ha tehetném – mindazt, ami a szeretetemből telik. Hiszek az imádságban, amely a szeretet láthatatlan sugárzásával egyetlen fényerőtérre teszi a világot, amelynek világosságában Jézus felé találhatnak, akik még a sötétben bolyonganak.

És hiszek a találkozásban. Abban a találkozásban, amelyért Isten a világot teremtette, amelyért a Fiú eljött közénk, amelyért a Lélek lakást vett bennünk és vezeti Isten népét, az Egyházat. Hiszek a találkozásban az örök lakóhelyen. A találkozásban az Örök Szeretettel, amikor is megmutatja majd magát nekem úgy, ahogy van. Hiszek az örök Lakomában, amelyen a Fiú a lakoma, és a Fiú a felszolgáló. Hiszek a kielégülésben, az emberi szív nyugtalanságának megszűntében, a boldog beteljesülésben. Hiszek a találkozásban az első és utolsó emberrel; mindazokkal, akik nem zárták el magukat a hívástól, akik a múltban, jelenben és jövőben járják az utat, amelyet a Lélek sugall, s amelyet a Fiú elibénk élt.

Hiszek a Szeretet erejében. Hiszek a Szeretet diadalában.

Hiszek a boldogságban, amelyet egyedül a Szeretet adhat az embernek ebben és az eljövendő világban. Ámen.

Alsószentiván, 1972. – Egy háromnapos magánlelkigyakorlat terméke.

MEGKÖTÖM MAGAMAT

Megkötöm magamat Isten kötelével,
megtöltöm szívemet Ország igéjével,
szabadságom, Uram, Néked visszaadom,
csak a szeretetre formáld át tudatom!
Magamat megkötni gyenge vagyok, Uram,
segítő kéz nélkül nehéz járnom utam.
Atyám erősítsd meg testvéred a hitben,
életem példázza: Szeretet az Isten.
Megkötöm magamat baráti kötéllel,
testvéri közösség tartó erejével.
Testvér, ha eloldnám kettős kötelékem,
szembesíts magammal, légy felelős értem!

[1972]

x-x-x-x